

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ:	Η ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑ'Υ'ΜΩΝ
Μ. ΒΑΣΣΑ:	ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
Κ. ΖΕΓΓΕΛΗ:	ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΔΑΧΗΜΙΣΤΑΙ ΚΑΙ ΑΜΧΗΜΙΣΤΡΙΑΙ
ΔΙΟΝ. ΣΟΛΟΜΟΣ:	ΜΕΤΑΦΡ. ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ
ΡΑΜΠΙΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ:	„ Α. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΣΗ
ΟΜΗΡΟΥ ΜΠΕΚΕ:	ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΛΑΙΟ
Γ. Κ. ΚΑΚΡΙΔΗ:	ΠΡΩ'ΝΟ ΣΥΠΝΗΜΑ
FRANK CHOISY:	Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ Ο Ε'Υ'ΝΑΡ ΚΑΙ Ο ΦΙΔΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ
Μ. Μ.	ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ
* *	»
	ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΛΗΜΝΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΛΕΩΦΟΡΟΥ
 ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
 ΑΛΕΞ. ΥΛΦ2.0017

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘ. 37-38
 ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΓΑΡΗ &
 ΛΗΜΝΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΡΧ. 5

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,,

Έτησία Δραχ. 50.—
 Έξάμηνος * 25.—
 Έτησία έξωτερικού δολάρια 2
 Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
 ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
 ΑΡΙΣΤ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

Συνεργασία κι' ὅτι ἄλλο σχετικὸ μετ' ἡ
 σύνταξη στέλνεται στη διεύθυνση
 Μαριέττα Μινώτου, Ζάκυνθος.
 Έμβάσματα κι' ὅτι ἄλλο σχετικὸ μετ'
 τὴν οικονομικὴ διαχείριση στέλ-
 νεται στη διεύθυνση: Ἀριστ. Ν.
 Μαυρίδην, Βούλγαρη 4, Ἀθήναι.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΜΑΡΚΟΡΑ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

Συνεργάζονται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἑλλήνων λογο-
 τεχνῶν καὶ οἱ ξένοι ἑλληνισταί. Ἄνδρ. Ἄνδρε-
 άδης, Τέλλος Ἄγρας, Μ. Ἄνινος, Βάλας, Βου-
 τυεριδης, Θεοδ. Βελλιανίτης, Ρήγας Γκόλφης,
 Ἰωάν. Γρυπάρης, Στέφ. Δάφνης, Εἰρ. Δεντρινουῦ,
 Δ. Ζακυνθινός, Δια. Καλογερόπουλος, Θ. Καστα-
 νάκης, Γ. Λαμπέτης, Phileas Lebesque, Μιλτ. Μα-
 λακάσης, Σ. Μενάρδος, Μαρ. Μινώτου, Μυρτιώ-
 τισσα, Π. Νιρβάνας, Γρηγ. Ξενοπούλος, Κωστής
 Παλαμᾶς, Ν. Πετμεζᾶς, Λαύρας, Μαρῖνος Σγοῦ-
 ρος, Σ. Σκύπης. Γερ. Σπαταλᾶς, Ψυχάρης, Hesse-
 ling, Βίκτωρ Δούσμανης, Γ. Χατζηδάκης, Car. Bri-
 ghenti, Χρ. Εὐαγγελᾶτος.

Ἡ ζωὴ τοῦ ποιητῆ, ἡ ἐποχὴ του, τὸ ἔργο του,
 ἡ Ἐπαναστατικὴ Σχολή, ἀναλύεται ἀπὸ τοὺς
 ἀνώτερους καὶ εἰδικώτερους λογοτέχνες.

Στὶς 120 πολυτελεῖς σελίδες του περιέχει
 ἀνέκδοτα ποιήματά του, καθὼς καὶ ἀριστουργη-
 ματικὲς μελανογραφίες τῆς Κερκύρας ἀπὸ τὸν
 Sargent.

Τιμᾶται δρχ. 20.

Οἱ Συνδρομηταὶ τῆς Ἰονίου Ἀνθολο-
 γίας θὰ τὸ λάβουν μετ' ἐκπτώση 50 ο)ο ἐκτὸς
 τῶν ταχυδρομικῶν.

Ζητεῖστε τὸ στὰ γραφεῖα μας.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

Η ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑ'ΥΜΩΝ

— Ω ζωή, μέσ' στὸν χειμῶνα
 τὴν κατάσπρη τὴν κορώνα,
 ἀπὸ ποῦ νὰ πέρασες
 κ' ἔτσι ξάφνου γέρασες;

Μήπως ἀπὸ τοῦ πολέμου
 τὴν ματωβαμένη στρατά,
 ποῦ τρώει δόξες, πλούτη νηᾶτα;
 — Δὲν πολέμησα ποτέ μου!

— Μὴ στοῦ πέλαου τὰ ταξείδια
 ἀνεμόδαρτος στὴ μπόρα,
 μετ' ἡ γέννα τῆς τὰ φειδία;
 — Δὲν ταξείδευσα ὡς τὰ τώρα.

— Μήπως σὲ παλῶν Μουσείων
 τὸν ἀραχνιασμένο τάφο,
 μπρὸς στὴ σκέψη τῶν βιβλίων;
 — Δὲν διαβάζω κι' οὔτε γράφω

— Μὴ στ' ἀπόμακρο ἄγριον τόπου,
 ποῦ δὲν λυώνουνε τὰ χιόνια;

ΙΛΚΑΒΑΤΕΒΕΒΕ
 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

— Μὴ μπροστὰ στὸ βιὸ ὀλημέρα,
 σὲ χρυσάφια μετρημένα,
 μετ' τοῦ κλέφτη τὴ φοβέρα;
 — Εἴμ' ὀλόφτωχος, ὠϊμένα!

— Μὴ στοῦ κάμπου τὸ ἥλιοπύρι;
 μὴ στῶν σκλάβων τὴν ἐρμιά;
 — Ἡ καρδιά μου πόθους σπείρει,
 καὶ λουλούδ' ἡ Ἐλευτεριά.

— Τάχα μήπως στοῦ θανάτου
 τ' ἀξειδιάλυτο στρατί;
 — Ζῇ ἡ μαννοῦλα μου ἐδῶ κάτου
 κι' ἀγάπη μας δετῇ.

Τότες, ζωὴ μετ' τὸ χειμῶνα
 τὴν κατάσπρη τὴν Κορώνα,
 ἀπὸ ποῦ νὰ πέρασες
 κ' ἔτσι ξάφνου γέρασες;

— Ἀχ! ἐκόνενα στὴ βίγλα
 τῆς Ἀγάπης, πῶχει χίλια
 βότανα καὶ κάποια στρίγγλα
 μιάσσα ἀφέντρα τῆς: Τῇ Ζήλεια...

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ

(1787-1836)

Α) Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Ὁ Ἰωάννης Ζαμπέλιος γεννήθηκε στὴ Λευκάδα. Καταγόταν ἀπὸ τὶς πρὶ παλιὰς οἰκογένειες τοῦ νησιοῦ. Τὶς πρῶτες τοῦ σπουδὲς πῆρε μὲ γερεὲς βάσεις. ἕως οὗτου δεκάξη χρόνων, ἄφησε τὴν πατρίδα του⁽¹⁾ καὶ πῆγε στὴν Ἰταλία, ὅπου ἔξον ἀπὸ τὶς κλασσικὲς μελέτες σπούδασε φιλολογία, φιλοσοφία καὶ νομικά. Ἐμείνε στὶς κυριώτερες πανεπιστημιακὲς πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ σχετίστηκε μὲ τοὺς πρὶ διάσημους σοφοὺς τῆς ἐποχῆς του. Στὴν Παβία ἔκαμε τὴ γνωριμία τοῦ περιφημοῦ ἑλληνιστῆ Τσεζαρότι. Στὴν Πίζα συζητοῦσε νομικά μὲ τὸν Καρμινιάνι. Ὁ Φραγκίσκος Σεκκέτι τοῦ πρόσφερε τὴν ἔδρα τῆς φιλοσοφίας στὴ Λούκα, γιὰ νὰ τὸν κάμει νὰ μείνει στὴν Ἰταλία. Ἡ πολυμάθεια τοῦ νέου ἦταν φαινόμενο. Στὸ Μιλᾶνο οἱ σχέσεις του μὲ τὸν τραγικὸ καὶ τέλειο στυλίστα Βιτσέντζο Μόντι τοῦ ἀνοίγουν τοὺς πρῶτους ὁρίζοντες τῆς τέχνης. Μία μακρὰ καὶ στενὴ φιλία τὸν συνδέει κατόπι μὲ τὸν περίφημο συμπατριώτη του, τὸν ποιητὴ Φώσκολο τὸν συγγραφέα τῶν *Τάρων*. Ἀλλὰ κείνο ποῦ ἐξάσκησεν ὀριστικὴ ἐπιρροή στὴν ἐκλογή τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου ἦταν ἡ συναναστροφή του μὲ τὸν Ἀλφιέρι, τὸ μεγαλύτερο Ἰταλὸ τραγικὸ ποιητὴ. Ὑστερ, ἀπὸ μιὰ παράστασι τοῦ

(1) Ὁ Δημήτριος Ἀθανασίου, συγγραφεὺς τῆς βιογραφίας ποῦ προηγεῖται τῆς ἐκδόσης τῶν ἔργων τοῦ ποιητῆ (τομ. 2, Ζάκυνθος, 1860) ἀπὸ τὸ Ραφτάνη διηγεῖται ὡς ἑξῆς τὴ συγκινητικὴ σκηνὴ τῆς ἀναχώρησης τοῦ νεοροῦ Ζαμπέλιου ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι. «Ὁ γέρον Ζαμπέλιος, στερηθεὶς ἄλλων πρεσβυτέρων παίδων, ἡσθάνετο ἀκαταμάχητον τὸ πατρικὸν φίλτρον πρὸς τὸν ὑπερότοκον Ἰωάννην, μὴ στέργων νὰ ἀποσπασθῇ τοῦ πεφλημένου παιδὸς του, ὥσάνει προαισθανόμενος ὅτι δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιζῇ, ὅπως ἴδῃ αὐτὸν ἐπιστρέφοντα. Ἀλλὰ ἐπὶ τέλους ἐνδιδούς εἰς τὰς ἐνθέρους τοῦ παιδαγωγοῦ προτροπὰς, καλέσας μίαν τῶν ἡμερῶν, παρόντων ὅλων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, τὸν παῖδα καὶ περιπτύξας καὶ ἐπιθεὶς τῷ μετώπῳ τὸν πατρικὸν ἀσπασμόν, ὅστις ἔμελλε νὰ εἶναι ὁ τελευταῖος, διότι μετ' οὗ πολὺ ἐτελεύτησεν ὁ πρεσβύτερος, ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ τῆς εὐλογίας καὶ τὴν τελευταίαν πατρικὴν παραινέσιν, συγκεφαλαιομένην εἰς τὰς λέξεις: ἀκοῦσαντες πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ πατριὸν θεῶσκενμα ἀφοσίωσον, ὡς σύμβολον δὲ ἀναμνήσεως τῆς παραινέσεως ταύτης, περιέθηκεν ὁ πατὴρ εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ υἱοῦ τὸ ἑαυτοῦ δακτυλίδιον.» (σελ. ε'.—στ' Α'. τόμος) Καὶ πράγματι ἡ θέα τοῦ δακτυλιδίου αὐτοῦ ἔσπρωξε ἀργότερα τὸ Ζαμπέλιο ν' ἀποκορύσει τὶς πλούσιες προσφορὰς ἐνὸς ἱταλοῦ πατριόκτου, παλιοῦ φίλου τῆς οἰκογενείας του, ποῦ ἤθελε νὰ τὸν προσελκύσει στὸν καθολικισμό. (ἴδιο ἔργο σελ. ιε'.—λδ'.)

«Τιμολέοντος» ὁ Ζαμπέλιος ἐνθουσιάστηκε καὶ θέλησε μὲ κάθε τρόπο νὰ γνωρίσει τὸν περίφημο συγγραφέα, στὴ Φλωρεντία.

Εἶχε τὸ θάρρος νὰ παρουσιαστῇ στὸ γέρο ποιητὴ, ποῦχε ἀποτραβηγεῖ ἀπὸ τὴν κοινωνία, ἀπελπισμένος ἀπὸ τὴν ἐπιπολαιότητά της. Ἡ ὑποδοχὴ ἦταν ἀρκετὰ ἐγκάρδια⁽¹⁾ ἀλλ' ὁ Ζαμπέλιος δὲν πρόφτασε νὰ ἐπωφεληθεῖ. Ὑστερ ἀπὸ λίγο ὁ Ἀλφιέρι πέθανε (1803). Ὁ Ζαμπέλιος ὅμως εἶχε βρεῖ τὴν κλίσιν του καὶ χωρὶς νὰ παρατήσῃ τὰ νομικά, ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες λόγιους, ὅπως τὸ Μουστοξύδη, Καίτη, Κωλέτη, Σικελιανό, κατέγινε στὴ δραματουργικὴ. Πῆρε τὸν τίτλο ἀπὸ τὸ πρῶτο ἔργο ποῦ ἄκουσε, τὸν *Τιμολέοντα*, κ' ἔγραψε τὴν πρώτην του τραγωδίαν *Τιμολέων*, ποῦ ἀφιέρωσε στὰ 1818 στὸν Κοραῆ.⁽²⁾ Εἶχε γνωρίσει τὸ διαπρεπὲ φιλόλογο τὴ χρονίᾳ ποῦ εἶχε μείνει στὸ Παρίσι. Τότε ὑπέβαλε στὴν κρίση του τὸ πρῶτο τραγικὸ δοκίμιο, θεατρικὸ ἔργο πραγματικὰ ἀξιπρόσχετο καὶ ἀξιοσημείωτο. Ὁ Κοραῆς μὲ τὴ σοφὴ του κρίση προβλέπει στὸ Ζαμπέλιο μιὰ μέλλουσα δόξα τῆς πατρίδας του καὶ τοῦ συσταίται ζωηρὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ.

Ὑστερ ἀπὸ ἐπτάχρονη ἀπουσία γυρίζει στὸ νησί του στὰ 1810. Οἱ δικηγορικὲς του γνώσεις τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικαστῆ στὴν Ἀγγλικὴ κατοχή, καὶ κατόπιν τοῦ εἰσαγγελέα. Στὰ 1817 γίνεται μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ δείχνει ἀσύγκριτο ζῆλο (διατηρώντας συγχρόνως τὰ λεπτὰ του καθήκοντα τοῦ δικαστῆ στὴν ἀγγλικὴ διοίκηση) γιὰ τὴν ἱερὴ ἰδέα τῆς ἀνεξαρτησίας. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν βοήθησε μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις του τοὺς συμπατριώτες του, ἐκθέτοντας ὁ ἴδιος τὸ ἄτομό του, μὲ κίνδυνον νὰ τὰ χαλάσει ἀνεπανόρθωτα μὲ τὶς ἀγγλικὲς ἀρχές, ποῦ ἔβλεπαν μὲ κακόβουλο μάτι τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ποῦ θαρροῦσε Ρούσσειν ραδιουργία. Κατόρθωσε ὁ Ζαμπέλιος νὰ κρατήσῃ, μὲ τὰ ταῦτα, τὸ κύρος του καὶ τὴν ἐπιβολὴν του βοηθώντας συγχρόνως πολὺ τὸ ἔργο τῆς ἐπανάστασεως. Προσφέρθηκε μάλιστα νὰ καταταχθεῖ ἐθελοντὴς στὸν Μπότσαρη, ἀλλὰ ὁ ἥρωας διάκρινε γρήγορα πὺς ὁ ποιητὴς ἦταν καλύτερος διπλωμάτης παρά στρατιώτης, κ' ἀποποιήθηκε τὶς ὑπηρεσίες του. Πολλὲς φορὲς κατόπιν παρ' ὅλη τὴ φοβερὴν ἐπιτήρηση τῶν Ἀγγλων, ὁ Ζαμπέλιος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνώτερους κρατικὸς ὑπαλλήλους, δὲ δίστασε νὰ περάσῃ τὴ θάλασσα ὡς στὴν Αἰτωλοακαρνανίαν μπρούμυτα στὸ ἀμπάρι μιᾶς βάρκας γιὰ νὰ συζητήσῃ προσωπικῶς μὲ τοὺς τοπικοὺς ἀρχηγούς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

(1) «Ἀνεγίνωσκε τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν Ἀριστοφάνην, τὸν ὁποῖον δεῖξας τῷ Ζαμπελίῳ καὶ ἀναγνοὺς αὐτὸς κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ Ἑράστου, παρεκάλεσε καὶ ἐκείνον ν' ἀναγνώσῃ κατὰ τὸν ἰδιάζοντα τοῖς Ἕλλησι τρόπον. Ἀμα δὲ ἤκουσε τὸ εὖχον τῆς νεοελληνικῆς προφορᾶς, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἱλαρύνθη τὰ χεῖλη ἐμειδίασαν, καὶ λύσας τὴν σοβαρότητα τοῦ προσώπου, ἡσπασατο τὸν ἑρπύλλοντα καὶ ἱλαρῶς προσηνέχθη κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς συνδιαλέξεως. (σελ. μετὰ βιογρ.)» (2) Ἀπὸ τῆς ἀναγγελίας τοῦ ἔργου τούτου στὸ *Δῶμο Ἑρμῆ* (1818, σελ. 239) καὶ στὸ *Βιέννης* φαίνεται πὺς ὁ Ζαμπέλιος δὲν ἤξερε τὸν *Τιμολέοντα* τοῦ Μαριοντέλ.

Στὰ 1826 διορίστηκε πρῶτος δικαστὴς στὴν Κεφαλλονία. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη ὡς τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως ἔγραψε τρεῖς τραγωγίες, *Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος*, *Γεώργιος Καστριώτης*, καὶ *Ρήγας Θεσσαλός* ⁽¹⁾. Τα γεγονότα πού συνέβαιναν στὴ Στερεά. ἐνέπνεαν τὴ Μοῦσα του καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἄνισου καὶ γιγάντιου ἀγῶνα 1821—1829 ἔγραψε τὶς τρεῖς τραγωδίες, εὐλαβικὸ τρίπτυχο πὺν ἔξυμνεῖ τὴν ἀρχή, ἓνα ἐπισόδιον, καὶ τὸ ἄγγελμα τοῦ τέλους τοῦ ἀποτρόπαιου ζυγοῦ τῶν Τούρκων πὺν ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ προσπαθοῦσε τότε νὰ θρυμματίσει.

Στὰ 1834, μέλος τοῦ ἀνώτατου δικαστικοῦ συμβουλίου, ἀπολαβαίνοντας τὴ γενικὴν ἐχτίμηση πάει στὴν Κέρκυρα, ὅπου ἔασκει τὰ ὑψηλά του καθήκοντα γιὰ 17 χρόνια.

Ἐν τῷ μεταξὺ γιὰ λόγους ὑγείας ἐπιχειρεῖ στὰ 1842 γιὰ μερικὸν μῆνες δευτέρο ταξίδι στὴν Ἰταλία. Στὸ γυρισμὸ ἔχοντας κάμποσο καιρὸ ἐλεύθερο ἀφιερώθηκε στὴν ἀνάσταση τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας καὶ τέλειωσε τὰ ἄλλα του ἔργα ⁽²⁾. Χάρηκεν εἰρηνικὰ γεράματα μὲ τὴν ἐχτίμηση καὶ τὶς τιμὲς τοῦ κόσμου. Ἡ σιδερένια ὑγεία του τὸν ἄφησε νὰ φτάσει τὰ 70 καὶ θὰ ζοῦσε ἀκόμη περισσότερο ἂν δὲν ὑπέκυπτε σὲ κόλπο στὶς 15 Μαΐου 1856. Εἶχε τὴν ὑπέρτατη εὐτυχία νὰ σβύσει περιτριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς δικούς του, καὶ ν' ἀναπαυθεῖ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς πατρίδας του, στὴν ἐκκλησιὰ τ' Ἀγ. Γιαννίου, τοῦ χωριοῦ Ἀνεμόμυλος.

Β') ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Μιὰ μόνο ἰδέα κυριαρχεῖ ἀπ' ἄκρη σ' ἄλλη στὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου. Ὁ πατριωτισμός. Τὸ ἴδιο ἰδανικὸ πού φωτίζει τὸν ἰδιωτικὸ βίον τοῦ ἐφτανήσιου δικαστῆ ἀντανανκᾶται καὶ ἀναβλίζει στὴν κάθε τραγωδία, σὲ κάθε σκηνή, σὲ κάθε γραμμὴ τοῦ Λευκάδιον ποιητῆ. Ὅλο του τὸ θέατρο δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφραση τῶν φλογερῶν αἰσθημάτων του, τοῦ ἱεροῦ ἔρωτα γιὰ τὴν πατρίδα, τὴ μεγάλην Ἑλλάδα. ⁽³⁾ Γι' αὐτὸ

⁽¹⁾ Τυπώθηκαν στὴν Κέρκυρα μὲ τὸν *Τιμολέοντα* στὰ 1833.

⁽²⁾ Ἐξὸν ἀπὸ τὶς τέσσερες τραγωδίες πὺν ἀναφέραμε ἰδοὺ οἱ τίτλοι τῶν ἄλλων: *Μάρκος Βότσαρης* (καθαρευουσιάνικη μεταγραφὴ τοῦ «Μπότσαρης»)· *Ἰωάν. Καποδίστριας*, *Γεωρ. Καραϊσκάκης*, *Χριστῖνα Ἀγανωσιόπουλος*, *Διάκος*, *Κόδρος*, *Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσός* καὶ *Μήδεια*. Ἡ τελευταία αὐτὴ εἶναι μιὰ διασκευὴ μὲ χορικὰ τοῦ ὁμωνύμου ἔργου τοῦ Τσεῖζαρε Ντέλλα Βάλλε, δονκὸς τοῦ Βεντινιάνου. (βλ. γιὰ τὸ ἔργο τοῦτο Amédée Roux, *Histoire de littérature italienne contemporaine*. Paris 1860, σελ. 212, 514).

⁽³⁾ Ὁ Ζαμπέλιος διηγεῖται στ' ἀπομνημονεύματά του πᾶς ὅταν ἔφυγε, ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ τὴν Ἰταλία, τρώγοντας στὸ σπίτι ἐνὸς εἰγενοῦς ἰταλοῦ φίλου τοῦ πατέρα του (βλέπε προηγουμένως στὸ τέλος τῆς σχετικῆς σημείωσος) εἶδε νὰ τοῦ προσφέρεται Κυπριακὸ κρασί. Ἀπαντώντας στὴν πρόταση τοῦ ξεναγοῦ του, ἔπ. ε. «ἀπὸ τὸ κρασί αὐτὸ τῆς πατρίδας μου» Ὁ γέρονς ἐκκληρικός ἔσπρωξε τὴ συζήτηση καὶ ἀκολούθησε ἓνα μικρὸ μάθημα γεωγραφίας ὅπου

πὺν λόγο κρίνοντας τὸ φιλόλογο, πρέπει νὰ ὑποτάξουμε τὸ ἔργο του στὰ εὐγενικὰ αἰσθήματα, πὺν ἀδιάκοπα τὸν ἐνέπνεαν καὶ ἀπὸ τὰ ὅποια ξεχειλίζει ἡ πατριωτικὴ του ψυχὴ. Ὁ Ζαμπέλιος εἶναι ὁ ραψωδὸς τῆς ἀντρείας, τοῦ θάρρους, τῆς αὐταπάρνης καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀς σταματήσουμε μιὰ στιγμὴ στοὺς τίτλους τῶν ἔργων του. Οὐτ' ἓνα ὄνομα πὺν νὰ μὴ θυμίζει ἓνα περιλάμπρο ἢ λυπηρὸ ἐπισόδιον τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀπὸ τὴ μυθικὴ περίοδο (Κόδρος), ὡς τὴν ἐποχὴ πὺν ζοῦσε ὁ ποιητὴς (Καποδίστριας). Καὶ βλέπουμε νὰ παραλεύουν ἀπὸ τὸ ἔργο του τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς πατριωτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος. Νὰ ὁ μυθικός βασιλεὺς τῆς Ἀθήνας Κόδρος, πὺν ἀντίθετα ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἰδέα τῆς νέας ἐποχῆς θυσιάζεται σὰ γενναῖος ἀρχηγὸς γιὰ νὰ σώσει τοὺς ὑπηκόους καὶ τὴν πατρίδα του. Ἰδοὺ ὁ Τιμολέων πὺν καταβάλλει ἀλύπητα τὴν τυραννία, πὺν διαπιστώνει στὸ αἷμα του, καὶ γίνεται ἀδελφοκτόνος. Νὰ ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος Ἑλληνας αὐτοκράτορας, πὺν ὁ θάνατός του σημαίνει τὴ διάλυση τῆς ἑλληνικῆς πατρίδας. Νὰ ὁ Καστριώτης πὺν ἐνσαρκώνει τοὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ ὁ Ρήγας, τὸ σύμβολο τῆς ἐρχόμενης ἐπανάστασης. Καὶ τὶ παρέλαση ἀπὸ ἔνδοξες φυσιολογίες, πὺν ἀκολουθεῖ! Ὅλη ἡ ἐπανάσταση περνᾷ στὰ μάτια μας—Μπότσαρης, Καραϊσκάκης, Διάκος, Ἀνδρουτσός ⁽¹⁾. Μὲ τὴ θλιβερὴ μορφή τῆς Χριστίνας ἔξυμνεῖ τὸν πατριωτισμὸ τῶν γυναικῶν τῆς Ἑλλάδας καὶ μὲ τὸν Καποδίστρια δείχνει μιὰ ἄλλη φόρμα τὴν προσωπικὴ θυσία στὸ βωμὸ τῆς πατρίδας. Τὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου μᾶς παρουσιάζεται σὰν μιὰ ἐπιβλητικὴ μετώπη ὅπου σμηλεύτικαν τὰ χρονικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ἀφοῦ τώρα τὸ χαρακτηρίσαμε ἠθικὰ ἄς ἐπιχειρήσουμε νὰ τὸν ἐξετάσουμε ἀπὸ καθαρώς δραματικὴ ἄποψη.

Ἡ ἑξωτερικὴ μορφή τῶν τραγουδιῶν τοῦ Ζαμπέλιου εἶναι πολὺ αὐστηρή· σχεδὸν ἀσκητικὴ. Μαντεύει κανεὶς τὸ θαυμασμὸ τοῦ ποιητῆ γιὰ τὸν Ἀλφιερί. Τὰ πρόσωπα περιορίζονται στὸ ἐλάχιστο. Δὲ φλυαροῦν καὶ κινοῦνται σὲνα μονοκόμματο κλείσιμο πράξεων καὶ σκηνῶν. Τὸ καλοῦπι δὲν ἀλλάζει καὶ φτάνει κανεὶς νὰ διατρέξει αὐτὸ τὸ ἔργο

ὁ Ἐφτανήσιος Ζαμπέλιος, σ' ἡλικία 16 χρόνων μόλις, ἐβεβαίωσε πὺς ἡ Ρόδος, ἡ Κρήτη καθὼς καὶ ἡ Κωνσταντινούπολη ἀποτελοῦσαν μέρος ἀδιάσπαστο τῆς πατρίδος του Ἑλλάδος εἴκοσι χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάσταση.

⁽¹⁾ Ἀπὸ τὸν πρόλογο στὴ *Χριστῖνα Ἀγανωσιόπουλος* φαίνεται καθαρὰ ἡ πρόθεσις τοῦ Ζαμπέλιου νὰ βάλλῃ στὴν σκηνὴ τὴ Μπουμπουλίνα. «Στὴν τραγωδία αὐτὴ—λέει—προσπάθησα νὰ παρουσιάσω τὴν Ἑλληνίδα αἰχμάλωτο τῆς ἐπανάστασης. «Ἄν ὁ θεὸς μοῦ δώσει ἔτι περισσότερες ἡμέρας, μελετῶ νὰ παραστήσω διὰ τοῦ ἀειμνήστου Διάκου καὶ τὸν Ἑλληνα αἰχμάλωτον ὕψιστον τοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν Ἑλληνίδα τοῦ ἀγῶνος ἡρώϊσαν».

Ἐχομε τὸ Διάκο καὶ μόνο ἴσως ὁ θάνατος τὸν ἐμπόδισε νὰ πραγματοποιήσει τὸ σχέδιό του σ' ὅλη τὴ γραμμὴ. Οἱ πάρα πάνου γραμμὲς φωτίζουν τὴ γένεσι τοῦ Ζαμπέλιου. Τὸ σχέδιό του νὰ ὑμνήσῃ τὸν ἑλληνικὸν ἡρωϊσμὸν ἦταν προδιαγεγραμμένο καὶ ἡ σταθερὴ αὐτὴ σκέψη, πὺν ἀπέκλειε κάθε ἄλλην πηγὴν ἐμπνεύσεως, ἐξηγεῖ ὅτι φαίνεται στὴν ἀρχὴ ὅπως ὁποῖοτε μονότονο σ' ἓνα ἔργο σχετικῶς ἀρκετὰ εὐρύ.

για να εννοήσει δίχως κόπο με τι λογής τεχνοτροπία ὁ Ζαμπέλιος θὰ ἔβαζε ἔξαφνα στὴ σκηνὴ ἕναν Κολοκοτρώνη ἢ ἕναν Κανάρη, ἥρωες ποὺ θὰ ἐξυμνοῦσε ὁ ποιητὴς ἂν δὲν ζοῦσαν τόσο γέροι. "Όλα τὰ πρόσωπα μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα. Ἐκφράζονται σὲ μιὰ καθαρεύουσα τῆς ἐποχῆς, ποὺ ἡ στεγνὴ τῆς ἀναλαμπῆ γίνεται αἰσθητότερη μὲ τὸ νευρικό-ῦφος τοῦ ποιητῆ, κι' ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ μερικῶν λέξεων κ' ἐκφράσεων ποὺ περισσότερο χρησιμοποιοῦν στὰ Ἐφτάνησα, μὲ μιὰ μορφὴ ἀρκετὰ γραφικὴ. (1) Ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι χυμὴν σὲ λαμβικὸ σκάζοντα, ὄργανο μεγάλῃς ἐλαστικότητος, σφυριλατημένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ (2) ποὺ τὸ χειρίζεται, πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσουμε, μὲ θαυμαστὴ δεξιότητα. Διάφορα ἄλλα μέτρα παραλλάσσουν στὰ τραγούδια τοῦ χοροῦ, ποὺ ὑπάρχει σχεδὸν σ' ὅλες στίς προαναφερόμενες τραγωδίαι. Μὰ τὰ λυρικά αὐτὰ κομμάτια, συνδέονται τόσο λίγο μὲ τὸ κύριο δράμα ἐκτὸς σπάνιες ἐξαιρέσεις, ὥστε μπορεῖ εὐκόλα νὰ ἀποκοποῦν χωρὶς νὰ χαλάσει ἡ οἰκονομία κι ἡ ἰσορροπία τοῦ ἔργου. Ἡ πλοκὴ εἶναι ἀπὸ τις ἀπλουστερες καὶ μερικὲς φορὲς κι' ὁ τίτλος καὶ μόνος τοῦ ἔργου φανερώνει τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὅλης τραγωδίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Παγατολόγος, ἔξαφνα, εἶναι ἡ πῦρσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δίχως φορτωτικὲς μὲ λεπτομέρειες κ' ἐπεισόδια. Ἄγονες διαπραγματεύσεις τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τοῦ Σουλτάνου, ἀμοιβαία ἀδιαλλαξία, ἐπίθεσιν κατὰ τῆς πόλεως, καὶ θάνατος τοῦ Αὐτοκράτορος. Στὸν Βόσσαρι ἡ ἥρωας χυμᾷ στὴ σκηνὴ τοῦ Πασᾶ καὶ βρίσκει τὸ θάνατο. Ὁ Καραϊσκάκης δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ πολεμικὸ ἐπεισόδιον ποὺ γίνηκε αἰτία νὰ σκοτωθεῖ ὁ στρατηγὸς ποὺ δίνει τὸν ὄνομά του στὴν τραγωδίαν.

(Ἐχει συνέχεια)

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Ἀναφέρουμε τίς πιὸ χαρακτηριστικὰς: λαμπάζω, σκυλλάπτω, φουμίσω-σκούζω, ἀνθίστασι, χαπτωθῆ, ἀμπώτω, χαβώνω, στρόπτω, κοσσεύοντας, θαυμαστώνεις, ἐναντεύση (ἀγναντεύη) σχωβροντήσω, πανδέχεις (ἀπαντέχεις), προῦπτος, ἐκσπερμεύσης, ζωλάπια, βομβόλας, μῶν (μήπως), στηλά, ἀνδραπη-δάω. Ὅλες αὐτὲς οἱ λέξεις μὲ μερικὲς ἄλλες δίδουν στὸ ῥυθμὸν τοῦ Ζαμπέλιου μιὰν ὁμορφιάν ἰδιαίτην, ποὺ εὐκόλα ἀναγνωρίζεται μέσα στ' ἄλλα κείμενα τῶν συγχρόνων του.

(2) Ὁ Ζαμπέλιος ἐκθέτει τὸ μετρικὸν τοῦ σύστημα μὲ πολλὰς λεπτομέρειας γιὰ τὴν προσωδίαν καὶ τὴν τομὴν στὸ τέλος τῶν ἔργων του. Ἐκδ. Ραφτάνη, Ζάκυνθος 1860. Μὲ τίς συνιζήσεις ὁμοῦ διαβάζονται συχνὰ οἱ στίχοι του καὶ σάν κοινοὶ ἑνδεκάσλλαροι.

Η ΧΗΜΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ

ΚΑΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΡΙΑΙ

ΤΟ ΥΓΡΟΝ ΠΥΡ — Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

«Ἀεὶ φιλοχρήματοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πανουργίαν ἀπεργάζονται ἀντὶ σοφίας», εἶπε κάποτε ὁ Πλάτων.

Φιλοχρηματία καὶ πανουργία εἶνε αἱ δύο ἀσφαλέστεροι μέθοδοι διὰ νὰ γένη κανεὶς πλούσιος. Εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου ὅσον καὶ ἂν ἦσαν σοφοὶ δὲν ἐμίσουν τὸν πλοῦτον. Μεταχειρίζοντο μάλιστα ἀκριβῶς τὴν σοφίαν τῶν διὰ νὰ πλουτίσουν.

Αὐτοὶ λοιπὸν, ὅπως ἀπέδειξαν διάφορα χειρόγραφα καὶ πάπυροι, ὡς ὁ περίφημος πάπυρος τῆς Δεΐσης, τοὺς ὁποίους ἐμελέτησεν ὁ Berthelot, ἐμελέτησαν τὰς διαφόρους μεθόδους τῆς νοθείας τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἐξεύρον πολλοὺς τρόπους ὥστε νὰ κατασκευάζουν κοσμήματα χρυσᾷ τῇ ὁποίᾳ ἐπώλουν διὰ τῶν χρυσοκόων καὶ τῇ ὁποίᾳ χωρὶς νὰ χάσουν τίποτε ἀπὸ τὴν συμπαθητικὴν ὀχρότητα τοῦ βασιλέως τῶν μετάλλων, περιεῖχαν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον χρυσόν.

Ἡ πρώτη λοιπὸν ἀρχὴ τῆς χημείας ἦτο ἡ μεταποίησις τῶν ἀγενῶν μετάλλων εἰς χρυσόν. Καὶ δὲν ἦσαν μόνον αὐταὶ αἱ πρακτικαὶ γνώσεις τῆς νοθείας τῶν μετάλλων τὰς ὁποίας κατεῖχον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ μάλιστα οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ποικίλαι γνώσεις ἐκ τῆς μεταλλουργίας, τῆς κατασκευῆς τῆς ὑάλου, τῆς βαφῆς ὑφασμάτων κτλ.

Τὰς πρακτικὰς αὐτὰς γνώσεις περιέβαλαν μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς ἐπιστήμης οἱ ἀλεξανδρινοὶ φιλόσοφοι, διὰ τῶν περὶ ὕλης καὶ κόσμου θεωριῶν τοῦ Δημοκρίτου, τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φιλοσόφων, καὶ οὕτω προήλθεν ἐξ αὐτῶν μία περὶ ὕλης καὶ τῶν μεταβολῶν αὐτῆς ἐπιστήμη τὴν ὁποίαν ὁ Ζώσιμος πρῶτος καλεῖ **Χημείαν**.

Ἡ νέα ἐπιστήμη πολιτογραφηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν Αἰγύπτῳ ὡς ἐπιστήμη ἑλληνικὴ, δὲν ἐκλείσθη ὡς πνευματικὸν κειμήλιον εἰς τὰ ἄδута τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου.

Δύο ἀντίθετα ρεύματα τὴν ἐξήπλωσαν εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον. Οἱ Ἀραβες κατακτητὰς τῆς χώρας τῆς Ἰσίδος καὶ Αἰγυπτιακῆς παιδείας, τὴν μετέφεραν εἰς τὴν Δύσιν, ἐπιθέσαντες καὶ σφραγίδα κυριότητος διὰ τοῦ ἀραβικοῦ ἄρθρου al, τὸ ὁποῖον ἔβαλαν ἐκείνους οἱ Ἕλληνες τὴν παρέδωκαν μὲ εὐλάβειαν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἦν ἡ πραγματικὴ εἰς τὸ Βυζάντιον.

Οἱ πρῶτοι τὴν ἐκαλλιέργησαν μονομερῶς. Ὡς τὸν μόνον σκο-

πὸν αὐτῆς ἔθεσαν τὴν ἐξευγένισιν τῶν μετάλλων. Εἰς τὴν προσπαθειαν αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἐκίνει ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ, ὀφείλονται ἀληθινὰ αἱ πρῶται σπουδαῖαι γνώσεις καὶ ἀνακαλύψεις τῆς χημείας.

Οἱ δεῦτεροι ἐπεδίωξαν κυρίως δι' αὐτῆς νὰ προσεγγίσουν περισσότερο εἰς τὸ μυστήριον τῆς Δημιουργίας. Δὲν ἀπηξίωσαν ἐν τούτοις νὰ ζητήσουν καὶ πρακτικὴν ὠφέλειαν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὸν βίον. Εἰς αὐτὴν ἰδιαιτέρως ἀπέβλεψαν διὰ τὴν κατανίκησιν τῆς πενίας. Διὰ τὴν λύσιν δηλαδὴ τοῦ μεγαλυτέρου κοινωνικοῦ προβλήματος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπὲρ πᾶσαν θεωρίαν, ὑπὲρ πᾶν κήρυγμα, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην, συνέβαλε ἡ χημεία ἀπὸ ἐνὸς ἤδη αἰῶνος διὰ τῶν τεραστίων τῆς ἀνακαλύψεων.

*
* *

Ὅτι ἡ Χημεία ἐκαλλιεργήθη ἐπιτυχῶς εἰς τὸ Βυζάντιον, εἶνε πολὺ ὀλιγότερον γνωστὸν, ἀπὸ τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν τῆς Ἀλχημείας εἰς τὴν Δύσιν. Δι' αὐτὸ καὶ θ' ἀφιερῶσωμεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ ζήτημα αὐτό.

Καθῆκον ἐθιμοτυπίας μᾶς ἐπιβάλλει ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀφοῦ μάλιστα κυρία λογία καὶ φιλόμουσος προΐσταται τοῦ καλοῦ περιοδικοῦ τὸ ὁποῖον εὐαρεστεῖται νὰ φιλοξενῇ τὰς γραμμὰς αὐτάς.

Πολλοὶ ὑπῆρξαν καὶ διάσημοι ἀλχημίστριαι. Ἡ Κυρῆ εἶχεν ἀνταξίους προγόνους εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Μεταξὺ αὐτῶν διασημοτάτη ἦτο ἡ Κλεοπάτρα σοφὴ. Τὸ περίφημον σύγγραμμά της ἡ «χρυσοποιΐα» ὑπῆρξε τὸ εὐαγγέλιον διασήμων ἀλχημιστῶν. Ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ σημεία μαγικὰ τὰ ὁποῖα ὑπενθυμίζουν τὸν ἀρχικὸν συνταυτισμὸν τῆς Χημείας μετὰ τῆς ἀστρολογίας καὶ Μαγείας. Σύζυγος ὥς ἐλέγετο τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου κατετάσσετο μετὰ τῆς Μαρίας καὶ Θεοσεβείας εἰς τοὺς ἀλεξανδρινοὺς ἀλχημιστὰς τοὺς κλειθέντας διὰ τὴν εὐρείαν αὐτῶν μάθησιν *οἰκουμηνικούς*.

Τὴν θείαν τέχνην ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Κομμαρίου, φιλοσόφου καὶ ἀρχιερέως, εἰς περισωθέντα δὲ χειρόγραφα ἀναφέρονται διάλογοι αὐτῆς μετὰ σοφῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ὑπονοοῦσα τὰς καταπληκτικὰς μεταμορφώσεις τῆς ὕλης (χημικὰς ἀλλοιώσεις) λέγει μετὰ τῶν ἄλλων: «Σώματα οὐράνια καὶ θεῖα μυστήρια ὑπάρχονσι τὰ ἐπ' ἐμοῦ ῥηθέντα, ὑπὸ γὰρ τῆς διαστροφῆς καὶ ἀλλοιώσεως αὐτῶν μεταβάλλονται εἰς φύσεις καὶ ἐνδύουσιν αὐτοῖς δόξαν ἄγνωστον καὶ ἐπηρεμένην ἢν πρότερον δὲν εἶχον . . . » ἄλλο σύγγραμμα αὐτῆς εἶνε τὸ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, περὶ οὗ γίνεται λόγος μακρὸς εἰς χειρόγραφον τοῦ ἁγίου Μάρκου ἀναφέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ. Ἐπίσης καὶ συγγραφή περὶ δηλητηρίων, ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀλχημιστῶν μνημονευομένη.

Ἀκόμη περισσότερο γνωστὴ ὑπῆρξε Μαρία ἡ Ἑβραία. Συγ-

γραφεὺς πολλῶν ἀλχημιστικῶν ἔργων καὶ ἐφευρέτης χημικῶν συσκευῶν καὶ οὐσιῶν ἀναφέρεται εἰς πολλὰ ἀλχημιστικὰ χειρόγραφα, ἐπανειλημμένως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου, ὅστις εἰς τὸ περὶ ὀργάνων καὶ καμίνων λέγει σὺν τοῖς ἄλλοις. «Πολλοὶ μὲν οὖν ὀργάνων κατασκευαὶ γεγραμμένοι εἰσὶ τῇ Μαρίᾳ οὐ μόνον ὕδατων θείων ἀλλὰ καὶ κηροτακίδων εἶδη πολλὰ καὶ καμίνων».

Καὶ περὶ καταβολῆς λίθων καὶ σμαράγδων, καὶ λυχιτῶν καὶ δακνίδων» ἔγραψε καὶ ἀναφέρονται εἰς χειρόγραφον περισωθέν, αἱ μέθοδοι τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς κατασκευῆς τεχνητῶν πολυτίμων λίθων, ὧρα καὶ χρωματισμένων τουτέστι ὑάλων.

Συσκευαὶ περιγράφονται πολλοὶ τῆς Μαρίας εἰς διάφορα χειρόγραφα ὅπου συναντῶμεν καὶ τὴν σχηματικὴν αὐτῶν παράστασιν.

Τοιαύτη εἶνε, λόγου χάριν, ἡ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου περιγραφομένη συσκευή τοῦ τριβίκου, —εἶδος ἀποστακτήρος— ὡς καὶ ἡ μέχρι σήμερον εἰς πᾶν χημεῖον συναντωμένη, τόσο εἰς ἐπιστημονικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ χημεῖον τῆς οἰκοκυρᾶς, τὸ μαγειρεῖον, ἡ γνωσιωτάτη συσκευή *bainmarie*, ἀποθανατίσασα καὶ τὸ ὄνομα της. Ἄλλη ὀνομαστή ἀλχημίστρια εἶνε ἡ Θεοσεβεία, ἀδελφὴ τοῦ Ζωσίμου τοῦ ἐκ Πανουπόλεως (III αἰών)· ὡς καὶ ἡ Παφνουτία καὶ τέλος ἡ περιφημὸς ἀλχημίστρια καὶ μάγος Ὑπατία.

Αἱ ἀλχημίστριαι αὗται δὲν ἦσαν βυζαντιναὶ ἤκμασαν ὅμως πρὸ τῶν ἀλχημιστῶν Ἀράβων οἵτινες πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐδιδάχθησαν.

*
* *

Ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀλχημιστῶν τοῦ Βυζαντίου ἀναφέρομεν τὸν Κομμαρίον, δημοκριτικὸν φιλόσοφον, πλήρη μυστικισμοῦ, τοῦ ὁποίου κατέχον ἐπὶ πράξεις, δηλαδὴ μαθήματα Χημείας καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειτον μύστην καὶ καλλιεργητὴν τῆς ἀστρολογίας καὶ τῶν ἀποκρύφων ἐπιστημῶν. Ἐγραψε διάφορα συγγράμματα μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἑνδεκα κεφάλαια περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ.

Ἄν οἱ Ἀραβες καὶ μετ' αὐτοὺς σοφοὶ μοναχοὶ τῆς Δύσεως, βαθεῖς μελετηταὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν μετάλλων καὶ τῶν λίθων ἐπλούτισαν τὴν χημείαν μὲ γνώσεις πρακτικὰς παντὸς εἶδους, ἀλλὰ καὶ οἱ βυζαντινοὶ δὲν ἡμέλυσαν τὴν ἱερὰν τέχνην καὶ παρὰ τὰς μεταφυσικὰς αὐτῶν θεωρίας περὶ ὕλης τὰς προσηρμοσμένας εἰς τὰς κοσμογονικὰς θεωρίας τοῦ Πλάτωνος, καὶ μὲ πρακτικὰς γνώσεις θετικὰς ἐπλούτισαν τὴν ἐπιστήμην τῶν ὑλικῶν μεταμορφώσεων.

Ὁ μοναχὸς Κοσμάς καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοφάνης, ὁ γόνος Σανταβαρηνός, ὁ Ψελλός, ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας, ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἔγραψαν συγγράμματα καταδεικνύοντα πόσον ἐπιμελῶς ἡ χημεία καὶ ἡ ἀλχημεία ἐθεραπεύθησαν εἰς τὸ Βυζάντιον. Τὸν δίκαιον ἔπαινον ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ὁ Γρουνπάχερ γράφων μετὰ τῶν ἄλλων: «Ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας καὶ Γεώργιος Παχυμέρης, καὶ πρὸ πάντων ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς δὲν ἔπραξαν ἴσως ὀλιγότερα εἰς τὸν περιορισμένον τοῦ Βυζαντίου κύκλον, ὑπὲρ τῶν ἐμπειρικῶν

καὶ φυσικῶν ἐρευνῶν ἀπὸ τὸν Ρογῆρον Βάκωνα εἰς τὴν Δύσιν».

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅτι οἱ βυζαντινοὶ ἀνέρχοντο συχνότερον εἰς τοὺς ὑπερβατικοὺς Πλατωνικοὺς ὀρίζοντας διὰ ν' ἀναζητῶσι τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ παντός πολὺ ὅμως ὀλίγον κατεδίωκον χιμαίρας, ὥς οἱ συνάδελφοί των τῆς Δύσεως ὅπως τὴν φιλοσοφικὴν λίθον, φρονοῦντες ὅτι ἡ χημικὴ ἐπιστήμη δὲν εἶνε ἀπόκρυφος τις τέχνη ἀλλ' ἀκριβῶς ὥς καὶ σήμερον ἡ ἐπιστήμη τῆς ἐρεῦνης τῆς φύσεως ἐν σχέσει πρὸς τὰς μεταλλοιώσεις τῆς ὕλης.

Ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς εἰς τὸ χειρόγραφον ὑπ' ἀρ. 2329, εἶδος χημικῆς ἐγκυκλοπαιδείας τῆς ἐποχῆς, γράφει εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἀπευθυνόμενου πρὸς τὸν Πατριάρχην Σιφυλινὸν μεταξὺ ἄλλων «θέλεις νὰ σοῦ γνωρίσω τὴν τέχνην ἣτις ἐνοικεῖ εἰς τὸ πῦρ καὶ τὰς καυίνους καὶ ἡ ὁποία ἐκδέτει τὰ τῆς καταστροφῆς τῆς ὕλης καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τῶν φύσεων; Μερικοὶ φρονοῦν δι' εἶνε γνῶσις τῶν μεμνημένων μυστικῆς τηρουμένη, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπεχείρησαν νὰ φέρουν εἰς κανονικὴν μορφήν. Τοῦτο θεωρῶ ὥς μεγάλην ὑπερβολήν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἐξήγησα πρὸ παντός νὰ γνωρίσω τὰ αἷτια καὶ ἐξαγάγω μίαν λογικὴν ἐξήγησιν τῶν γεγονότων.» Καὶ περαιτέρω... «Ἡθέλησα νὰ σοῦ ἐκθέσω ὅλας τὰς συνταγὰς καὶ ὅλας τὰς πράξεις. Τὴν συμπύκνωσιν καὶ τὴν ἀραιοσιν τῆς ὕλης, τὸν χρωματισμὸν καὶ τὴν ἐξαλλοίωσιν. Τί ὕγραποιεὶ τὴν ὕαλον, πῶς κατασκευάζονται τὰ ρουβίνια, ὁ σμάραγδος. Ποία φυσικὴ μέθοδος μαλάσσει τοὺς λίθους. Πῶς ὁ μαργαρίτης διαλύεται καὶ ἐξαφανίζεται ὥς ὕδωρ. Ποία ἡ μέθοδος τῆς λευκάνσεως του. Πῶς συμπήγνυται καὶ συσφαιροῦται.» Ὁμιλεῖ τέλος περὶ τῆς μετουσιώσεως τοῦ χρυσοῦ. «Θέλεις νὰ γνωρίσης τὸ μυστικόν, ὃχι διὰ νὰ σχηματίσης θησαυροὺς ἀλλὰ διὰ νὰ εἰσελθῇς εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, ὧν ἡγεμὼν ὑπῆρξεν ὁ Πλάτων;... Θὰ σοῦ ἀποκαλύψωμεν μὲ δὴν τὴν σοφίαν τοῦ Δημοκρίτου τῶν Ἀβδηρῶν, οὐδὲν ἢ ἀφήσωμεν εἰς τὸ ἱερόν».

Με ἰδιαιτέραν ἐπιτυχίαν ἐφήρμοσαν οἱ Βυζαντινοὶ κατέχοντες τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ, τὰς μηχανικὰς καὶ χημικὰς τῶν γνῶσεις εἰς τὴν τέχνην τοῦ Βυζαντίου, διὰ τῆς ὁποίας κατέλαβον τὸ Βυζάντιον, τὸ ἰσχυρότερον καὶ μᾶλλον ἐπίφοβον κράτος.

Εἶνε γνωστὸν τὸ ἑλληνικὸν πῦρ καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ ξένοις οὕτω καλούμενον καὶ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀγνοῶ πῶς, ὕγρον πῦρ κληθὲν, χάρις εἰς τὸ ὁποῖον τοσάκις οἱ Βυζαντινοὶ κατενίκησαν τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ ἄλλους βαρβάρους λαοὺς.

Ἡ θαυμασία αὕτη ἐφεύρεσις τοῦ ἐξ Ἡλιουπόλεως τῆς Συρίας μηχανικοῦ Καλλινίκου δι' ἧς κατορθώθη κατὰ τὸν Schlumberger ἡ ἀπόκρουσις τῶν οὐσιαστικῶν φυλῶν, αἵτινες ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ἐβδόμης ἥδη ἐκατονταετηρίδος διὰ γιγαντιώδους ἐξοπλώσεως ἠπέλησαν νὰ κατακλύσουν καὶ ἐκβαρβαρώσουν τὴν Εὐρώπην.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων κειμένων καταδείξαμεν ἄλλοτε⁽¹⁾, ὅτι

(1) Zenghelis. Sur la composition du feu grégeois. Comp. Rend. de l'Acad. d. Sciences tom. 170 p. 183.

τὸ καταχθόνιον τοῦτο μίγμα δὲν ἦτο ἄλλο τι ἢ μίγμα ἀνάλογον πρὸς τὴν πυρίτιδα, περιέχον θεῖον, νίτρον καὶ ἀντὶ ἀνθρακος, ἀσφαλτώδεις καὶ ρητινώδεις οὐσίας διασπειρομένας καὶ κατακαιούσας τὰ ξύλινα πλοῖα μετὰ τὴν ἐξακόντισιν των. Ἀλλ' ὥς κατεδείξαμεν τότε ἡ ἐφεύρεσις δὲν συνίστατο μόνον εἰς τὴν ἐπιτυχὴ αὐτοῦ σύνθεσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μηχανήμα τῆς ἐξακοντίσεως.

Οἱ θρησκόλητοι σίφωνες τῶν πυρφόρων πλοίων οἱ τοποθετημένοι εἰς τὴν πρῶραν, ἦσαν μηχανήμα πρόδρομον τῶν πυροβόλων. Μέρος ἀναλόγου, ἀλλὰ στερεᾶς συστάσεως, τοῦ μίγματος ἀναφλεγόμενον καὶ ἐκπυρσοκοροῦν διὰ τῶν λεγομένων στρεπτῶν, κατὰ τὰς πληροφορίας Ἀννας τῆς Κομνηνῆς, ἐξεσφενδόνιζεν ἀναφλεγμένην τὴν τρομερὰν ὕλην ἐκ τοῦ στομίου τῆς πρῶρας παριστάνοντος δράκοντα, μετὰ βροντῆς καὶ καπνοῦ, ὥς περιγράφει εἰς τὴν τακτικὴν του ὁ Λέων, καὶ ἔσπειρε τὸν τρόμον καὶ τὸν θάνατον εἰς τὸν ἐχθρόν. Τὸ μυστικὸν αὐτὸ ἐτηρεῖτο ἀπόρητον ἐπὶ αἰῶνας. Κατεπροδῶθη κατόπιν καὶ ἐγνώσθη ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς 5ης σταυροφορίας τὸ ἐχρησιμοποίησαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν μέχρι οὗ καὶ πάλιν χεῖρες ἑλληνικαὶ τὸ ἐχρησιμοποίησαν διὰ τῶν πυρπολικῶν των διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῆς ἐλευθερίας.

*
* *

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς μετουσιώσιν τῶν μετάλλων εἰς χρυσόν δὲν ὑστέρησαν πολὺ τῶν συναδέλφων των ἀλχημιστῶν τῆς Δύσεως, οἱ Βυζαντινοί. Θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ περιφήμου ἀλχημιστοῦ τοῦ Βυζαντίου τοῦ Λασκάρεως, διότι καὶ γνώμη φαίνεται ὑπῆρξε τῆς διαλύσεως τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀναπαραγωγῆς αὐτοῦ εἰς μεταλλικὴν κατάστασιν καὶ αὐθεντικὰ ἔγγραφα πιστοποιοῦν τὰς μετουσιώσεις ὅσας ἐξετέλεσεν.

Ὁ Λάσκαρις ἤκμασε τὸν 18ον αἰῶνα. Ὁ βίος του περιβάλεται ὑπὸ βαθυντάτου μυστηρίου. Διεινέτω ὅτι ἦτο ἀπόγονος τῆς περιωνύμου αυτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Λασκάρεων. Ἐδρασεν εἰς τὴν Δύσιν ἐκτελῶν τὰς μάλλον ἐκκλησιαστικὰς καὶ ὀλιγότερον παντός ἄλλου ἀλχημιστοῦ ἀγρυπτικὰς μετουσιώσεις εἰς χρυσόν. Φοβούμενος τὴν σύλληψιν μετεκινεῖτο διαρκῶς καὶ ἐνεφανίζετο ὑπὸ διάφορα ὀνόματα. Εἶνε γνωστὸν πῶς οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξηντλημένοι οἰκονομικῶς κατεκράτουν τοιοῦτους ἀλχημιστὰς διὰ νὰ τοὺς ἐκμάθουν τὸ μυστικόν των καὶ τοὺς ἐκρέμων ἔπειτα μὲ χιτῶνα χλευαστικῶς διάκοσμον ἀπὸ χρυσόχαρτα ἂν δὲν τοὺς ἐδίδασκαν τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν φιλοσοφικῶν λίθων.

Ὁ Λάσκαρις δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ καρπωθῇ μεγάλη πλοῦτη ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως του. Τουναντίον μετέδωκε τὸ μυστικόν του καὶ εἰς ὅλους τοὺς εὐφρεῖς καὶ ἐμπιστοὺς, οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἐπλούτισαν καὶ ἀπῆλθον εἰς ἀνώμαλα διὰ αὐτοῦ.

Ἐπὶ Σπάρτῃ ἐξήρχετο ὁ Λάσκαρις ἀπὸ τὴν συνηθισμένην ἐπιφύλα-

Ξιν του. Ἰδίως τὸ ἔπραττε ὁσάκις ἤθελε νὰ διαφεύσῃ κανένα ἐπίσημον πολέμιον τῆς ἀλχημείας.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ αὐλικὸς σύμβουλος Λίμπηνεχτ. Τοῦτον συναντήσας ἐξεπίτηδες εἰς τι χωρίον τῆς Βοεμίας ἀφοῦ συνέδεσε γνωριμίαν ἤρχισε νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ θέρημν τὸ δυνατόν τῆς ἐξευγενίσεως τῶν μετάλλων. Καὶ ἀμ' ἔπος ἀμ' ἔργον. Μετέβησαν ὁμοῦ εἰς τὸ πρῶτον σιδηρουργεῖον τοῦ χωρίου καὶ ἐκεῖ πρὸ τῶν ἐκθύμβων ὀφθαλμῶν τοῦ Λίμπηνεχτ ἐξετέλεσε μὲ ὀλίγην κόνιν φιλοσοφικῶν λίθων τρεῖς μετουσιώσεις εἰς χρυσόν. Τὰ τρία χωνευτήρια τοῦ σιδηρουργοῦ τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου, φυλάσσονται ἀκόμη σήμερον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰέννας.

Ἀνάλογος μετουσίωσις ἐξετελέσθη ὑπὸ ἀπεσταλμένου τοῦ Λασκάρεως ἐν Βιέννῃ ἐνώπιον τῶν αὐλικῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τοῦ κράτους. Ὅλα τὰ ὕλικά εἶχον προμηθευθεῖ οὕτως, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἦσαν φιλύποπτοι ὥστε τὸ πρὸς μετουσίωσιν χάλκινον πρινίλ ἐλήφθη ἀπὸ ἐν πτωχοκομεῖον τῆς Βιέννης. Διὰ τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ γεγονὸς ἐπὶ ἐκτελεσθείσης μετουσιώσεως συνετάχθη τότε ἐπίσημον πρωτόκολον, τὸ ὁποῖον ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἀντιγραφὸν τούτου περιωθὲν ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Nouvelles Littéraires.

Ἄλλην μετουσίωσιν αὐθεντικῶς πιστοποιουμένην, ἐξετέλεσεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἔπανλιν τῆς κομίσσης Ἑρμπαχ. Εἰς τὴν ἔπανλιν αὐτὴν κατέφυγεν καταδικώμενος ὁ Λάσκαρις. Ἡ κόμισσα κατ' ἀρχὰς ἠρνήθη νὰ κρύψῃ τὸν ἄγνωστον τυχοδιώκτην. Ἀλλ' ἡ μόρφωσις καὶ πηστικότης του τὴν ἔπεισαν νὰ μὴ τὸν καταδώσῃ, Ὁ Λάσκαρις εὐχνομονῶν μετέτρεψε τὴν ἀργυρᾶν ἐπιτραπέζιον συσκευὴν τῆς κομήσεως εἰς χρυσήν. Ὁ νέος οὗτος πλοῦτος τῆς κομήσεως ἐγνώσθη ἀπὸ τὸν διεξευγμένον σύζυγόν της ὁ ὁποῖος ἠγηρεν ἀγωγὴν καὶ ἐπέτυχε τὰ τοῦ ἐπιδικασθῆ τὸ ἥμισυ τῆς συσκευῆς δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐξ ἧς καὶ γνωρίζομεν τὸ γεγονὸς.

Καὶ εἰς τὴν χημεῖαν λοιπὸν διέπρεψαν οἱ Ἕλληνες, τὴν ἀποκλειστικῶς θεωρουμένων ἐπιστήμων τῆς Δύσεως καὶ οἱ Βυζαντινοὶ σοφοὶ τίποτε δὲν ἔχουν νὰ ζηλεύσουν ἀπὸ τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν τοῦ Μεσαίωνα καὶ ὥς πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Λαβραζιέρου.

Κ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ

DION. SOLOMOS

VIII

Surge amica mea ...
jam enim hiems transit etc...
ant, Cap. 2

Ἔβγα τώρα ἀκριβὴ καλὴ μου περιστέρα
Ἔλα χαριτωμένη μου τρεχάτη, πάει
πειὰ κόπηκε ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀγέρα
κι' ἐξὸν ἀπὸ τὸ ζέφυρο ἄλλο δὲ φυσάει.

Τώρα πειὰ κρούου χειμῶνα ἀγέρας δὲ βογγάει
γαλήνεψε ὁ οὐρανὸς μὲ τὸν αἰθέρα
Ἔβγα χαριτωμένη μου τρεχάτη πάει
ὁ θυμὸς, ἔλα ἀκριβὴ μου περιστέρα.

Στοὺς κάμπους μας γιὰ ἰδὲς ἡ ἀνατριχίλα
ὄρας τερπνῆς, ἡροσώνει καὶ στολίζει
μύριους ἀνθούς, μυριάδες βρύσες, μύρια φύλλα

Ἔλα περιστερούλα μου., ἄκου στὸν λειμῶνα
ποὺ γλυκὰ κελαιδώντας πεταρίζει
ἐρωτικά κι' ἐρημικά ἡ Τρυγώνα...

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΡΑΜΠΙΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

II

Ὅταν μοῦ δίνεις ἐντολὴ νὰ τραγουδήσω, νοιώθω
πὼς πάει νὰ σπᾶσῃ ἡ δόλια μου καρδιὰ ἀπὸ περιφάνεια.
Σὲ βλέπω καὶ τὰ μάτια μου γεμίζουν ἀπὸ δάκρυα.
Ὅ,τι τραχὺ ἢ παράφανο μὲς στὴ ζωὴ μου, λιώνει
καὶ χύνεται σὲ μιὰ γλυκεῖα μοναδικὴ ἀρμονία—
καὶ τὰ φτερά ἢ λατρεία μου σὰν το πουλάκι ἀνοίγει,
ποὺ σκίζοντας τὰ πέλαγα πετάει εὐτυχισμένο.
Ξέρω πὼς τὰ τραγούδια μου σ' ἀρέσουνε καὶ ξέρω
πὼς μόνο γιὰ τραγουδιστὴ μὲ δέχεσαι μπροστά σου.
Τὸ φτερωτὸ τραγοῦδι μου μόλις νὰ ἐγγίξῃ φτάνει
τὴν ἄκρη ἀπὸ τὰ πόδια σου, ποὺ ἀλλοιώτικα νὰ ἐγγίξω
ποτέ μοῦ ἐγὼ δὲν τόλπιζα. Ξεχνῶ τὸν ἑαυτὸ μου
καὶ ἀπὸ τὴν ἐκείνην ἀπὸ τὸ τραγούδι μου ἐπάνω,
ΜΟΥΣΕΚΑΡΑ, ποὺ ὀνομάζω Ἐσὲ ποῦσαι δικὸς μου ἀφέντης.

ΜΕΤΑΦΡ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ἄγρια. Τὸ τραῖνο σταμάτησε, μαζί του καὶ τὰ καλαμπούρια. Ριχτήκαμε ὅλοι στὰ παράθυρα.

—Δὲ σοῦ θυμίζει τίποτα ἡ Ἄγρια; μούπε ὁ Γιώργος.

—Κάπως τ' ἀνατολικά προύσκεια τῆς Πόλης, ἀπάντησε ὁ Ἀλέκος.

Βγήκα στὸν ἐξώστη τοῦ βαγονιοῦ. Ἀλήθεια κάτι μοῦ θυμίζανε τὰ ἡλιόλουστα σπιτάκια μὲ τὶς δολέυκες κουρτίνες στὰ παράθυρα καὶ γύρω τους τὰ περιβόλια μὲ τὰ κλώνια τὰ κρουστά, μὲ τὶς βαθιές σκιές, διπλολουσμένες στὴ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ καὶ στὴ δροσιὰ τῆς θάλασσας. Κἀτι μοῦ θύμιζε καὶ τὸ βοερὸ νερὸ τῆς βρύσης σιμὰ στὸν ἀπλωμένο πλάτανο. Κι' ἀντίκρου του, στὴν ἀκροθαλασσιὰ, ἀραδιασμένα τὰ ἐξοχικὰ καφεενεδάρια, μὲ τὰ χαμηλὰ γυρμένα ὑπόστεγα, μὲ τὸ χῶμα τὸ ὑγρὸ, μὲ τὰ πολυχρώμα ξυλῆνια τραπεζάρια, τὰ εὐωδιασμένα ἀπὸ ἀρμύρα καὶ οἰνόπνευμα. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλες τὶς σκεπὲς καὶ μέσα σὲ ὅλα τὰ παράθυρα καὶ γύρω ἀπ' ὅλα, τὸ ἀγέρι τῆς θάλασσας καὶ τὸ ἀγέρι τοῦ βουνοῦ ποὺ κυνηγιόνται σὰν τρελλόπαιδα καὶ παιγνιδιάζουνε κι' ἀγκαλιάζονται καὶ ξεχωρίζουνε καὶ ξαναπλέχουν τὰ φτερά τους, σμίγοντας σὲ μυρωμένο ἓνα μεθύσι τὸν ἀνασασμὸ τῶν φυκιῶν μὲς ἀπὸ τὰ κύματα μὲ τὸν ἀνασασμὸ τῶν χορτῶν μὲς ἀπὸ τοὺς κόρφους τοῦ βουνοῦ.

Ἄν ἡ ψυχὴ μου δὲν τραβοῦσε γιὰ τ' ἀψηλὰ καὶ τὰ μεγάλα ὁράματα, θάρτελα βέβαια νὰ διπλοκαθίσω στὸ γυαλὸ, νὰ παραγγεῖλω τὸν καφέ μου, ν' ἀνάψω τὸ τσιγάρο μου, καὶ βλέποντας τὶς γυρτὲς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου νὰ λυγοῦνε μέσα στ' ὀλόφωτὸ νερὸ καὶ νὰ ἱριδῶνουνε τὸν ὀλοκάθαρο βυθὸ του, νὰ σβύσω τὴ σκέψη μου σ' ἓναν ἀνείποτο καῦμό. Θάρτελα νὰ ζωντανέψω γιὰ μιὰ στιγμὴ τ' ὄραμα τὸ παλιό, τ' ὄραμα τῆς ἰδιαίτης πατρίδας μας, ποὺ δὲ θὰ σβύσει ποτὲ μὲς ἀπὸ τὰ μάτια μου, ποὺ δὲ θὰ σβύσει ποτὲ μὲς ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς φαντασίας μου.

Μοῦ φάνηκε πὼς εἶτανε βουρκομένα τὰ μάτια μου, ὅταν ξεκίνησε τὸ τραῖνο καὶ ξαναμπήκα στὸ βαγόνι. Κἀτι τέτοιο μοῦ ἔδωσε νὰ καταλάβω ἡ σκεπτικὴ μορφή τῶν φίλων μου. Γύρισα πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο καὶ σήκωσα τὸ βλέμμα μου στὸν οὐρανὸ. Καὶ νά, ἐκεῖ ψηλά, πολὺ ψηλά, κατάσπρα μέσα στὸ λούσιμο τοῦ ἡλίου, σὰ δυὸ τεράστια κοχλῖδια ποὺ ἔρριξε ἡ θάλασσα στὸ βράχο, τὰ πρῶτ' ἀετίδια χωριά ποὺ τὰ χαϊρόντανε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου: Ὁ Ἀη—Λαυρέντης κι'

Ἀη—Γιώργης. Καὶ καθὼς ἔφευγε τὸ τραῖνο καὶ στριφογυροῦσε τὸ βουνό, στραφτοκοποῦσανε τὰ δυὸ χωριά, μαστορικὰ περλάντια μὲ ἄπειρες κοψιὲς πάνω στὸ χρυσὸ δαχτυλίδι τῆς βουνοκορφῆς. Κι' ἡ συγκίνησή μου κορυφώθηκε σὲ πόνο, γιὰτὶ βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὸ δρομολόγιο τῆς ἐκδρομῆς μας. Σκέφτηκα πὼς δὲ θὰ τὰ ξαναβλέπαμε ἴσως ποτὲ πιά καὶ μοῦ φανήκανε σὰ δυὸ μακρινὲς κι' ἀπλησίαστες ἀγάπες, ἴσως οἱ πιὸ βαθιές, γιὰτὶ εἶναι οἱ ἀγάπες οἱ πιὸ νοσταλγικὲς ἐκεῖνες ποὺ περνοῦνε σὰν ὁράματα μέσα στὸ δρόμον τῆς ζωῆς μας.

—Γιὰ ἰδὲς πάνω ἀπὸ τὰ χωριά, τὸ Σκεντζουράβλι, ἀπὸ τὶς ψηλότερες κορφὲς τοῦ Πηλίου

Θαρθῶ πὼς εἶταν ὁ Μέρως ποὺ μοῦ μιλοῦσε.

—Τὸ Σκεντζουράβλι ἢ ὁ Εὐζωνας, συμπλήρωσε κάποιος συνταξιδιώτης, ὀλοπρόθυμος νὰ μοῦ δώσει τὶς ἀπαιτούμενές πληροφορίες, ὅταν μὲ εἶδε νὰ σκύψω πάνω στὸ σημειωματάριό μου γιὰ νὰ κρυψῶ τὴν ταράχην ποὺ τρεμουλίαζε στὰ βλέφαρά μου.

Τὸ Σκεντζουράβλι. Μοῦ ἀρέσει τ' ὄνομα τὸ τραχύ. Τραχὺς κι' ὁ πέτρινος κῶνος ποὺ δρομίζει ὀριζήτικα πρὸς τὸν οὐρανὸ, σὰν κυκλώπειος στήλος ριζωμένος ἐκεῖ γιὰ νὰ στηρίξει τὸ στερέωμα. Τὸ Σκεντζουράβλι ἢ ὁ Εὐζωνας. Μέσα στὸ γαλάζιο αἰθέρα, καρτερικός, ἀκοίμητος, ἀγέρωχος, ἀλύγιστος στὶς καταιγίδες τῶν καιρῶν ποὺ τὸν ζώσανε καὶ ποὺ τὸν ζώνουν ὁ Εὐζωνας, τὸ δοξασμένο φλάμπουρο τῆς Ἑλληνικῆς παλληκαριᾶς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Μιὰ στροφὴ τοῦ τραῖνου, καὶ τ' ὄραμα χάθηκε ξαφνικὰ μὲς ἀπὸ τὰ μάτια μου. Ἔπεσα κουρασμένος στὸ κάθισμά μου.

—Μοῦ φαίνεται πὼς ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴ θάλασσα, παρατήρησε ὁ Ἀλέκος.

—Ναί. Τραβοῦμε τώρα στὰ Λεχόνια, γιὰ νὰ σκαρφαλώσουμε κατόπι στὸ βουνό.

Ἀμίλητος, βυθισμένος σὲ κάποια στοχαστικὴ μου σκέψη, ἀπασχολημένος μὲ τὸν ἐσώτερον ἐαυτόν μου, τυραγνισμένος ἀπὸ τὸ τράνταγμα τοῦ τραῖνου, ἄκουα, χωρὶς ν' ἀκούω τίποτα. Ἀξαφνὰ κάτι μαγικὸ, κάτι πραγματικὸ κι' ἀπίστευτο μὲ ξαναπῆρε ὀλόκληρο, μοῦ σκλάβωσε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά κ' ἔσβυσε τὴν ὑπαρξή μου σὲ μιὰ ἡδονικὴ κι' ἀκατανίκητη προσήλωση. Νεράϊδες! Ἀνὸ σειρὲς ἀπὸ νεράϊδες, φεμμένες ποιοὺς ἔχει ἀπὸ ποιά χρυσὰ τοῦ μύθου ἀκρογιάλια, δεμένες σ' ἓναν ἔσφρενο χορὸ, εἶχανε ζώσει τὸ βαγόνι μας. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, μπροστὰ καὶ πίσω, παντοῦ, τὰ λυγερά κορμιά τους ξεσέρνανε τὸν ἔσφρενο χορὸ. Καὶ γέρναν κι' ὀρθωνόνταν καὶ πλαγιάζανε ξανά, καὶ λυγούσαν κι' ἀντρεῖναι σὲ μιὰ παράφορη ὀρμὴ, καὶ λιγωνόντανε στὰ χάρδια τοῦ ρυθμοῦ καὶ πιναζόνταν ἄξαφνα σ' ἓνα σπασμὸ ἡδονικῆς ἀπόλαυσης. Ἀκουα τὸ ρυθμικὸ τους βῆμα νὰ χτυπᾷ κάτω ἀπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ τραῖνου καὶ ἔπλετα τὰ πέπλα τους τὰ ἱριδωτὰ καὶ τὰ ὀλόφωτα νὰ πλαγιάζονται στὸν ἀνέμου Πέπτε ὀλόφωτα, τότε ξαπλωτὰ, ἀναδευόντανε τὰ μερμεριὰ τους χάρμα καὶ κυματίζανε μὲ τὸν παλμὸ τῆς μεθυσμένης νιότης. Καὶ τὰ ἔπλετα μαλλιά τους στριφογυρίζαν καὶ ἀνεμίζανε σὲ μιὰ

παράξενη παραζάλη, και γεμίζανε τούς εξώστες τοῦ βαγονιοῦ καὶ μαστιγώνανε τὰ τοιχώματά του μὲ τὶς χοντρές καταπραΐνες πλεξοῦδες τους, καὶ ξεγλυτρούσανε γιὰ ν' ἀκολουθήσουνε μ' ἓνα μακρόσυρτο φιδίσιο σφύριγμα τὴ φόρα τοῦ χοροῦ. Καὶ μέσα στὰ φωτερὰ τετράγωνα τῶν ἀνοιχτῶν παραθυριῶν φαινόντανε μιὰ καὶ χανόντανε στὴ στιγμή· κι' ἀκολουθοῦσαν ἄλλα κι' ἄλλα τρεμουλιαστὰ κι' ὀρθόστητα, χλωμά καὶ ροδισμένα κάπως ἀπὸ τὸν ἥλιο, τὰ ὀλόγυμνα παρθενικά τους στήθη. "ὦ! ἂν εἶταν ὄνειρο, θὰ ἤθελα νὰ μὴν τελείωνε ποτέ!...

— Φορτωμένες φέτος ἀπὸ κυδωνία οἱ κυδωνιές, εἶπε κάποιος, καταστρέφοντας τόσο σκληρὰ καὶ τόσο ἀνύποπτα τὸ μαγικό μου τ' ὄνειρο.

Πετᾶχτηκα θυμωμένος στὸν ἐξώστη. Ἀλήθεια. Τὸ τραῖνο ἔφτανε στὰ Λεχώνια περνώντας ἀνάμεσ' ἀπὸ περιβόλια γεμάτα δένδρα καὶ τὰ δένδρα φορτωμένα μὲ καρπούς. Δὲν ἤθελα νὰ μοῦ μιλήσει κανεὶς. "Ἡθελα νὰ ξαναπλάσω τ' ὄνειρό μου, νὰ ἰδῶ καὶ πάλι μέσ' ἀπὸ τὸ θαυματουργὸ κρουστάλλι τῆς ψυχῆς μου. "Ἡθελα νὰ χαρῶ ὅλες τὶς ὀλόφωτες ἐκεῖνες ἐμορφιές: τῆς ροδακινιάς τὰ μάγουλα, τὰ χεῖλη τῆς μηλιάς, τῆς κυδωνιάς τὰ στήθη. "Ἡθελα ν' ἀπολαύσω, ὁ νικημένος ἐγὼ ἀπὸ τὴ σκέψη τὸ μέστωμα κάποιας νικητριάς νιότης, ἤθελα νὰ γύρω, ὁ κουρασμένος ἐγὼ ἀπὸ τὴ σκληρὴ πραγματικότητα, μέσα στὴ μητορικὴ ἀγκαλιά τῆς φαρμακολύτρας ἀπάτης.

Σταθήκαμε ἄρκετὴ ὥρα στὰ Λεχώνια. Προσπάθησα νὰ συγκεντρωθῶ, νὰ κατατοπίσω τὶς ἐντυπώσεις μου, ἐτοιμάζοντας γιὰ νέες λειτουργίες τὸν ἀποδέχτη τῆς ψυχῆς μου. Μὰ δὲν τὸ κατόρθωσα. Εἶτανε τόσο καταποδιαστές τόσο ταραχτικὲς οἱ συγκινήσεις μου, ὥστε κατάλαβα πὼς ἔπρεπε ν' ἀφήσω τὸν ἑαυτό μου ἀκυβέρνητο στὶς ξαφνικὲς ἐναλλαγές τοῦ ὄνειρου. Ἐνα πρᾶμα θυμοῦμαι μόνο καθαρά τὴ ραγισμένη καμπάνα τοῦ σταθμοῦ ποὺ μᾶς ἔδωσε τὴν προσταγὴ νὰ ξεκινήσουμε.

— Σὰν τραγίσιο κουνδούνι, παρατήρησε ὁ Γιώργος.

Ἀλήθεια. Κουνδούνιζε σὰ βραχνὸ τροκάνι τράγου ποὺ σέρνει τὸ ἀεγοκίνητο κοπάδι σὲ κάποια βουνοπλαγιά.

— Σημεῖο πὼς θὰ οκαρφαλώσουμε τώρα στὸ βουνό, ἀπάντησε ὁ Ἀλέκος.

Ἐνα σύνεφο πυρωμένου καπνοῦ σκέπασε τὸ βαγόνι μας. Θάλεγε κανεὶς πὼς τὸ τροχήλατο σεραπετὸ πῆρε βαθιὰ τὴν ἀνάσα του καὶ φουρμάνησε μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῶν φλογερῶν του σπλάχνων ἀντίκρου στὶς ὀλόρθες ἀποστάσεις ποὺ ξετυλίγονταν ἀπειλητικὲς μπροστά του, φευγατικὲς σὲ μιὰ ὑπουλὴ ταχύτητα μὲ χιλίους ἐλιγμούς, καὶ ποὺ ἔπρεπε νὰ τὶς κυνηγήσει, νὰ τὶς προφτάσει, νικώντας καὶ ἐμπόδιο, τουλαπατώντας τὸ ἀτίθασσο κορμί τους, ἴσια μὲ τὸν τελικό τους συντριμὸ κάτω ἀπὸ τ' ἀτσάλενια του πόδια. Μιὰ δυνατὴ, μακρόσυρτη σφυριγματιά, σὰ μιὰ κραυγὴ θριάμβου, καὶ τὸ τραῖνο οἶχτηκε ὀρμητικὰ στὸ χερσὸ μονοπάτι ποὺ ἀνέβαινε στὸ βουνό.

Ἀξαφνα, στὰ μάτια ὅλων μας σπιθοβόλησε τὸ βλέμμα. Στὸ πρό-

σώπό μας ἔλαμψε ἡ ζωηράδα κάποιου ξύπνου. Νιώσαμε τὰ στήθη μας νὰ φουσκώνουν ἀπὸ ἀμόλυντη πνοή. Στὸ μέτωπό μας νιώσαμε ὀλοκάθαρη τὴ σκέψη. Κάποιο εὐεργετικὸ πνεῦμα υγείας καὶ καλοσύνης πλημμύρισε τὴν ὑπαρξή μας Γενήκαμε σὰν παιδιὰ. Σὰν παιδιὰ μὲ τὴν ἀπλὴ ψυχὴ, δίχως τὴ θλίψη τοῦ παρελθόντος, δίχως τὴν ἀμφιβολία τοῦ μέλλοντος, μονάχα μὲ τὸν ἄκακο πόθο ν' ἀπολαύσουμε στὸ παρὸν τὴ φυσικώτερη χαρὰ τῆς ζωῆς. Πεταχτήκαμε ὀλόρθοι. Μιὰ δροσιὰ εἶχε πλημμυρίσει τὸ βαγόνι μας. Δὲν εἶταν ἡ χαμόσυρτη δροσιὰ τοῦ κάμπου, οὔτε ἡ βαρειά δροσιὰ τῆς θάλασσας ποὺ συντρίβει τὰ μέλη καὶ ναρκώνει τὴ θέληση, σέρνοντας μονάχα τοὺς λογισμοὺς σὲ ὄνειρα θαμπὰ μέσα σὲ κουραστικὸς ὀρίζοντες, ὅπου φρυμάζει ὁ πόθος ἢ θρηνεὶ σπαραχτικὰ ἢ νοσταλγία, κι' ὅπου ξυπνάει κανεὶς πολὺ σκληρὰ στὴ σκληρὴ πραγματικότητα. Εἶτανε κάτι ἀσυνήθιστο, γιὰ μᾶς. Εἶταν' ἄνθρωποι ἀνώτερη πραγματικότητα, τόσο δυνατὴ μὰ καὶ τόσο ἀπλή, ὥστε νιώσαμε μέσα μας νὰ ὑποχωρεῖ σιγὰ σιγὰ, νὰ σβύνει κατόπι ὀλότελα ἡ πολύμορφη, πολύτροπη καὶ γι' αὐτὸ ἀνισόρροπη καὶ γι' αὐτὸ κουραστικὴ τοῦ καθενός μας ἀτομικότητα. Εἶταν ἡ παγερὴ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ. Ὁ λαγαρισμένος ἀγέρας, ἐμψυχωμένος ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν περηφάνων πλασμάτων ποὺ ζοῦνε μόνο στὶς ψηλὲς κορφές, εὐωδιασμένος ἀπὸ τὴ γαλήνια προσευχὴ τῆς ἀγάπης τους, ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ἐλευθερία τῶν οὐρανῶν. Καὶ νιώσαμε τότε ν' ἀρμονίζεται ἡ ὕλική μὲ τὴν ἡθική μας ὑπόσταση σὲ μιὰν ἀγγελικὴ ἀγαλλίαση καὶ εὐφροσύνη. Ὁ ψεύτικος κοινωνικός μας ἀνθρωπισμὸς ἔπαιρνε μέσα μας κάποιον ἀσυνήθιστο παλμό. Μέσα μας κυριαρχοῦσε τώρα, ὄχι ὁ ταπεινὸς καὶ ἄθλιος ἀτομισμὸς ποὺ τὸν διαμορφώνει ἡ καθημερινὴ ζωὴ, παρὰ ὁ ἀτομισμὸς ὁ ἀνώτερος, ἔτοιμος ν' ἀναπτυχθεῖ στὶς ἀψηλότερες πνευματικὲς σφαῖρες.

Μαζωμένοι στὸν ἐξώστη κοιτάξαμε μ' ἔκσταση τριγύρω μας. Ἀνεβαίναμε, ἀνεβαίναμε ὀλοένα. Τὸ χερσὸ μονοπάτι ποὺ ἀκολουθήσαμε πάντα στὸ βουνό, σερόντανε στὸ φρύδι τῆς χαράδρας, ἀγκάλιαζε τοὺς πελώριους βράχους, ἀπόφευγε τοὺς ἀπτότους γκρεμούς, παραμέριζε σκιαγμένο ἀπὸ τὰ βάραιθρα, ἀλαργόριζε ἀπὸ τὶς ὀρθοκομένες καμπὲς σὰ νὰ φοβότανε μήπως παραμόνευε κανεὶς ἀπὸ πίσω, λυγοῦσε τὸ κορμί του, τινάζότανε πέρα ἀπὸ τὰ γεφύρια, χανότανε πίσω ἀπὸ τὶς ράχες, ξαναφαινότανε μακρὺ νὰ ξετυλίγει τοὺς ἐλιγμούς του. Καὶ πάνω στὴ ραβδωτὴ φιδίσια ράχη του κυλοῦσε τὸ τραῖνο μὲ ὅλη του τὴν ταχύτητα, βροντερὸ, ἀχόρταγο, μὲ τὸ λαχάνισμα τῆς γιγαντωμένης καὶ ἐπίμονης προσπάθειας καὶ πότε πότε μὲ μιὰ μεγάλη καὶ μακρόσυρτη κραυγὴ θριάμβου.

— Ταξιδεύουμε σὲ διακόσια μέτρα ὕψος, εἶπε ὁ Μέρος. Ἀριστερά μας οἱ βουνοπλαγιὲς δρομίζανε ὀλόρθες πρὸς τὸν οὐρανό, δεξιὰ μας ὀρλοῦσανε σπινέμες πρὸς τὴ θάλασσα. Ἡ θάλασσα! Ἀπλωνότανε τώρα ἐκεῖ κάτω, μακρὰ, πολὺ μακρὰ, σὰν ἀπέραντη γαλάζια λαμπρὰ, καὶ ἐμοίραζε τόσο ἀτάραχη μέσα στὴ θεία της λαμπρότητα ὥστε τὰ κύματα καὶ τ' ἀκρογιάλια φαινόνταν ὄχι σὰν ἀνάγλυφα

παρὰ σὰ ζωγραφισμένα μὲ ἅπλεις φωτεινότητες γραμμές. Κι' ἀπὸ τὴν πιδὺ ψηλὴ βουνογραμμὴ ὅπου μποροῦσε ν' ἀνέβει τὸ βλέμμα μας ἴσια μὲ τὴ θάλασσά κάτω, χιλιάδες ἐλιές, ἀτέλειωτες χιλιάδες, μὲ τὸ γκριζογάλαζο φύλλωμά τους, κατεβαίνανε τρεχάτες. Ἐνα τρέξιμο γοργό, πότε καταποδιαστό, πότε τρελλό καὶ παραζαλισμένο, τὸ πλήθος πυκνὸ κι' ἀπροσδιόριστο, κι' ἀπέραντες οἱ ἀποστάσεις οἱ γεμάτες ἀπὸ τ' ὄραμα. Ἐφτανε νὰ μακραίνει λιγάκι τὸ βλέμμα μας καὶ τὰ δέντρα φαινότανε τότε σὰν κρουστοὶ χαμόσυτοι θάμνοι πού ἀρμονίζανε σ' ἕνα γραφικὸ σύνολο τὴν ἀκανόνιστη γῆ. Θᾶλεγε κανεὶς πὼς ἕνας πελώριος μυριόριζος καὶ μυριόκλωνος κισσὸς εἶχε σκεπάσει τὸ βουνό, πὼς ἕνα πλατὺ ἀνεμοφύσημα τάραζε παντοῦ τὸ φύλλωμά του γεμίζοντας τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ πράσινες μὲ γκριζες καὶ μὲ γαλάζιες ἀνταύγειες. Κι' ὅλ' αὐτὰ βουβὰ μέσα στὸ χρυσὸ σπιθοβόλημα τοῦ ἡλίου, σὲ μιὰν ὁλόφωτ' ἡρεμία καὶ γαλήνη πού κατέβαινε ἀπάνω τους σὰν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

— Γιαῖ ἰδέτε, παιδιά, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, κ' ἐκεῖ πιδὺ πέρα . . .

Κάθε σημεῖο, κοντινὸ ἢ μακρινὸ, σὲ κάθε μεριά τῆς πολύπτυχης γῆς, κ' ἕνα ἰδιαίτερο φέγγος, μιὰ θανμάσια παραλλαγὴ τῆς ἴδιας ἔμορφιάς. Ἐκεῖ, στὴν κορφή, μὲ τὰ τρεμάμενα φύλλα τους πού τὰ βλέπαμε, καθὼς περνούσαμε χαμηλότερα, κι' ἀπὸ τὴν ἀσημένια τους μεριά, μὲ ρόδιινους κορμούς ἀπὸ τὸ χτύπημα τοῦ ἡλίου πού κατέβαινε τώρα ὁλοπόρφυρος στὴ δύση, ὁλόρθες οἱ ἐλιές, γραμμένες πάνω στὸ βαθυγάλαζο φόντο τ' οὐρανοῦ. Καὶ μυρμιγκιάζουνε πιδὺ κάτω στὶς πλαγιές, γκριζοπράσινες τώρα, καὶ κατρακυλοῦσανε πιδὺ κάτω, γεμίζοντας τὶς χαράδρες, ἀκόμα πιδὺ μουντόχρωμες—χιλιάδες οἱ ἐλιές, ἀμέτρητες χιλιάδες, κατεβαίναν ὁλοένα πρὸς τὴ θάλασσα πού στεκόταν ἐκστατική, σὰ θαμπωμένη ἀπὸ τὶς ἀπειράριθμες κόρες τοῦ βουνοῦ πού τρέχανε, μ' ὁλόγυμνα τὰ κάλλη τους, στὸ δροσερὸ της συναπάντημα.

— Γιαῖ ἰδέτε, ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖνα τὰ σπιτάκια, θαμένα θᾶλεγε κανεὶς μέσα στὶς πράσινες φυλλωσιές.

— Δὲν εἶναι ὅλα σπιτάκια, εἶπε ὁ Μέρος. Τὰ περισσότερα εἰν' ἐλαιοτριβεῖα. Βλέπετ' ἐκεῖ; φαίνεται ὡς τὰ μισὰ ὁ τροχὸς τοῦ μύλου.

— Ἀλήθεια. Μὰ γιατί τὰ σκεπάζουνε μὲ πλάκες κι' ὄχι μὲ κεραμίδια;

— Γιατί μόνο οἱ βαρεῖες αὐτὲς πλάκες ἀπὸ σκιστόλιθο μποροῦνε ν' ἀντέχουνε τὸ χειμῶνα στὴ μανία τῶν ἀνέμων πού λυσσομανοῦνε στὸ βουνό. Μὴν τὸ ξεχνᾶτε, ταξιδεύουμε σὲ τριακόσια μέτρα ὕψος. Τὰ κεραμίδια θὰ σκορπιζότανε σὰ φύλλα στὸ πρῶτο δυνατό φύσημα τοῦ βοριά. Βλέπετε; δὲν ὑπάρχει οὔτε παράθυρο στὸ βορινὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐλεγε σωστὰ ὁ Μέρος. Πόσο θᾶδελο νὰ βρεθῶ σὲ μιὰ τέτια κοσμοχαλασιά. Καὶ φαντάστηκα τὸ μεγαλόπρεπο θέαμα. Ἀκούσα τους ἀνέμους νὰ σφυρίζουνε δεινὰ πάνω στὶς κορφές, νὰ πέφτουνε κατόπι

κραυγάζοντας, σὰ σιδερόφρακτοι κουρσάροι, πάνω στὶς σκοτεινὲς κ' ἐρημικὲς ράχες, τοὺς ἀκούσα νὰ βογγοῦνε στριμογμένοι στὶς χαράδρες. Κ' εἶδα τὰ δέντρα φοβισμένα, ἀναμαλλιάρικά, νὰ δέρονται ἀπελπιστικά καὶ νὰ σκούζουνε, νὰ σκούζουνε τὸ θρήνο τους σπαραχτικά κι' ἀπαίσια κάτω ἀπὸ τὸ μολυβένιο οὐρανό. Εἶδα ν' ἀνακατώνουνε τὰ δυὸ τους χρώματα σ' ἕνα τρομαχτικὸ φωσφορισμό, κι' ἀκούσα τὴ θάλασσα νὰ λυσσομανᾷ στὶς ρίζες τοῦ βουνοῦ, φρενιασμένη ἀπὸ τὶς γκριζες μεταλλικὲς ἀστραπὲς πού ξεσέρονονται μέσα στὰ φυλλώματα, σὰν ἀπειρα τεράστια μαχαίρια πού σκοτώνουνε τὴν πλάση.

Ἐνίωσα τὴν ψυχὴ μου κουρασμένη κι' ἔστρεψα τὴ φαντασία μου. Ὡ! καλύτερα νὰ χαρῶ τ' ὄραμα τὸ εἰρηνικὸ πού εὐτύχησα νὰ τὸ ἀπολαύσω πέρσυ, σὲ μιὰν ἄλλη συντομότερη ἐκδρομὴ: Εἴταν οἱ ἐλιές φορτωμένες ἀπὸ τὸ καρπὸ τους. Γιορτάζανε τότε τὰ θεσμοφόρια. Καὶ κατεβαίνανε γυρμένες κι' ἀργοκίνητες οἱ ἀειπάρθενες κόρες, κουβαλώντας πάνω στὸ κεφάλι τους, μέσα σὲ καταπράσινα κάνιστρα, τὰ πλούσια δῶρα τῆς γῆς πού τὶς ἀνάθρεψε γιὰ νὰ τὰ παραδώσουνε στὴ φιλάνθρωπη φροντίδα τοῦ ταξιδιάρη πόντου. Τὶ σύμβολο ἢ ἐλιά, ἢ ἐλληνική μας ἐλιά! Τὶ σύμβολο πλούτου, δηλαδὴ εὐδαιμονίας, δηλαδὴ εἰρήνης—τὸ σύμβολο τῆς πιδὺ ἀκατάλυτης θρησκείας, τῆς θρησκείας τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς.

— Στὸ ἐξῆς, εἶπα μέσα μου, θ' ἀνάψω κάθε βράδυ ἕνα καντήλι στὴν προστάτιδα θεά, πὲς τὴν Πολιάδ' Ἀθηνᾶ ἢ Παναγιά Παρθένα, τὸ ἴδιο κάνει. Βέβαια, ἢ λυχνία μου δὲ θᾶναι χρυσή, οὔτ' ἔργο τοῦ γλύπτη Καλλιάρχου, οὔτε ἢ καρδιά μου ἢ κολασμένη ἀπὸ τὰ πάθη θὰ μπορέσει ν' ἀνεβεῖ γιὰ νὰ πλαγιάσει στὰ γόνατα τῆς παγκόσμιας παρηγορήτρας. Εἰμαι φτωχὸς καὶ παραστρατημένος ἀπὸ τὶς ἀλήθειες τῆς ζωῆς. Μὰ τί μ' αὐτό; Εἶδα τὴν ἐλιά κι' ἐνίωσα τὸν ἑαυτό μου πιδὺ ἐλληνικὸ καὶ πιδὺ ἀνθρώπινο. Θ' ἀνάψω κάθε βράδυ τὸ λυχνάρι μου καὶ θὰ παρακαλῶ, ἄς εἶμαι καὶ ἀνάξιος, γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας μου, γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ὑτυχία τοῦ σύμπαντος κόσμου.

— Τριαντα ἑκατομύρια ὀκάδες, εἶπε ὁ Μέρος, ἔδωσε ἢ περσινὴ ἔσοδεῖα τοῦ Πηλίου. Ἄν λογαριάσουμε, τὸ λιγότερο, πρὸς ὀχτῶ καὶ κάτι τὴν ὀκά, ἔχουμε διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμές. Ἡ γῆ αὐτὴ πού βλέπετε, χάρισε πέρσυ στὰ παιδιά τῆς διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμές.

— Διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμές, ἐπανάλαβε μηχανικὰ ἢ Ἀντιγόνη, καὶ βύθισε τὸ ζῶηρό της βλέμμα μακριά, μέσα στὰ κρουστάλλινα παλάτια τῶν νεανικῶν τῆς πόθων.

— Ἀ, ὄχι, φώναξα, σᾶς παρακαλῶ, ὄχι ἀριθμούς σὲ μιὰ τέτια στιγμή! Ὅ, τι ἄλλο θέλετε, μὰ ὄχι ἀριθμούς!

ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣ, ΠΑΡΑΤΗΡΙΟΝ, ἢ ζωὴ ἐνὸς λαοῦ εἶναι ἀριθμός.

ΜΟΥΣΗΟ ΔΗΜΟΝΟΡΕΪΑ, ἀνὰ πιδὺ δυνατά. Διαφωνῶ πέρα ὡς πέρα. Ἡ ζωὴ ἐνὸς λαοῦ εἶναι ἢ ἰδέα. Ἀκουσε Μέρο. Θὰ σοῦ πῶ κάτι παρὰ

ξενο, κάτι πού θά σοῦ φανεῖ παράλογο, μὰ θά σκεφθεῖς καί θά μέ καταλάβεις : Δέν ξέρω σταθερότερη πραγματικότητα ἀπό τήν ἰδεολογία.

Μέ κοίταξε κατάματα. Κατάλαβε πὼς εἶμουν πειραγμένος καί μώπασε. Πόσο δίκαιο εἶχε ὁ φίλος μου ! Μὰ πόσο δίκαιο εἶχαμε κ' οἱ δύο.

Ἡ Γατζέα, ἡ Ἀγία Τριάδα, τὰ Καλὰ Νερά, τ' Ἀργυραῖκα. Ὅσα ὀνόματα καί τόσα θάμπη. Δέν τὰ βλέπαμε τὰ χωριά, χτισμένα καθὼς βρίσκονταν ἢ πολὺ πάνω ἢ πολὺ κάτω ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴ γραμμή, μέσα στοὺς κόρφους τοῦ βουνοῦ. Περνούσαμε μόνο μπροστὰ στοὺς ἐρημικοὺς σταθμούς τους, μέ τὸ ἀπαραίτητο καφενεῖο στὸ πλάι πού περίμενε τοὺς ταξιδιώτες νὰ ξεκουραστοῦνε, καί μέ τοὺς ἀγωγιάτες πού θά τοὺς μεταφέρνανε, πάνω στὰ μουλάρια τους, στὰ σπίτια καί στὰ χτήματά τους. Ἀξαφνα, σὲ μιὰ καμπὴ τῆς γραμμῆς, στὴν ἀντικρυνὴ πλευρὰ τῆς χαράδρας, πάνω σὲ μιὰ κατάφυτη πλαγιά, μέσα στὸ κόκκινο φῶς τῆς δύσης πού φλόγιζε τὰ πάντα :

— Οἱ Μηλιές, εἶπε ὁ Μέρος. Τὸ τέρμα τῆς γραμμῆς. Τὸ πιὸ σκυθρωπὸ χωριὸ γιατί δὲ βλέπει θάλασσα.

Δέν εἶτανε σκυθρωπὸ τὸ χωριὸ ὅπου θά περνούσαμε τὴν πρώτη μας νυχτιὰ. Ὅλοπόρφυρα τὰ σπίτια του καί στὰ παράθυρά του λαμποκοποῦσαν τὰ τζάμια. Καί πάνω ἀπ' τὶς στέγες ὅπου πέφτανε τὰ τελευταῖα ρόδα τοῦ δευλινοῦ μέσ' ἀπὸ τὸ σπασμένο ἀνθό-γυάλι τοῦ ἡλίου, κατακόκκινες, φλογότρεμες οἱ λεῦκες κι' ὀλόρθες, μοῦ φανήκανε σὰν ἀναμένες λαμπάδες ὑμεναίου πού θά φωτίζανε τὴν πρώτη μας ἐρωτικὴ νυχτιὰ μέ τὴν παρθένα φύση.

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΠΡΩΪΝΟ ΕΥΠΝΗΜΑ

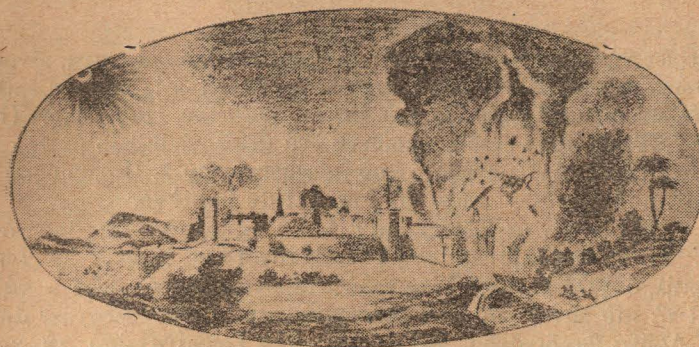
Ἀφοῦ ἐτενώθηκες ὀκνὰ στὸ πουπουλιένο στρώμα
Τὰ μαῦρα μάτια σου ἀνοιξες, στὸ φῶς τὸ πρωινὸ,
Κι' ἐστήριξες τὸ βλέμμα σου, σὰ βυθισμένο ἀκόμα
Μέσ', σι' ὄνειρο, σ' ἓνα σημεῖο τοῦ τοίχου ἀντικρινό.

Ὑστερα, ἀνασηκώνοντας τὸ λιγερὸ σου, σῶμα
Γύρω—τριγύρω ἐκοίταξες, κι' ἓνα μεῖδιμα ἀχνό,
Σὰ φοβισμένο, ἐπρόβαλε στὸ ρόδινο τὸ στόμα.
Ἀπ' τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, κελáιδισμα αὐγινό.

Κάτω ἀπ' τὸν κῆπο ἀνέβαινε νὰ σὲ καλημερίσῃ
Κι' ἀπὸ τὴν γλῶσσά σου, ὡς τὴ ψῆλὸ κι' ὀλόρθο κυπαρίσσι
Τὰ φύλλα ἀργοσαλεύοντας στὸν πρωινὸν αἶρα

Ὅλα εἰσοψιδύριζαν στὸν κῆπο. Καλημέρα!
Μὰ ἔσένα, ὦραία κι' αὐτάρεσκη, πρῶτα ἡ ματιά σου πέφτει
Στὸν κῆπο πού ἀπ' τὰ κάλλη σου ξανά ἐξωντάνευε καθρέφτη

ΓΕΩΡΓ. Κ. ΚΑΚΡΙΑΝ

Εἰκ. 1 (ἴδε σελ. 25)

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, Ο ΕΥΝΑΡ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

[Διαλέξεις πού γήκηκαν στὴν Ἀθήνα καί στὸ Βόλο ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ ἑλληνοελβετικοῦ Συνδέσμου τῶν Ἀθηνῶν Ἐυνάρ γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἐκατονταετηρίδας τῆς ἀφίξεως τοῦ Καποδίστρια στὴν Ἑλλάδα στὰ 1827.

Ἡ Ἑλβετία καί ἡ Ἑλλάδα, ἔχουν, ἡ κάθε μιὰ, μιὰν ἡμερομηνία ξεχωριστή, γιὰ τὴν ὁριστικὴν ἀποκατάστασή τους. Γιὰ τὴν Ἑλβετία εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς οὐδετερότητός της, γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἡμέρα τῆς ἀνεξαρτησίας της.

Εἶναι, στοὺς περισσότερους, ἀγνώστο πὼς ἡ ἐλβετικὴ οὐδετερότης εἶναι ἔργο, κατὰ μέγα μέρος, τοῦ Καποδίστρια, στὶς ἀρχές τοῦ περασμένου αἰῶνα, στὴ στιγμὴ πού οἱ ταραχές ὀξυνόταν στὴν Ἀνατολή, τότες πού παντοῦ οἱ Ἕλληνες μιλοῦσαν γιὰ τὴν πατρίδα τους καί ὀργάνωναν τὸν Ὀμηρικὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἀπ' ὅπου θά ξεπηδοῦσε ἡ νικητρία ἐλευθερία. Ἄν λοιπόν, προφέρομε στὴν Ἑλβετία μέ συγκίνηση τὸ νόμα τοῦ Καποδίστρια, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχει μιὰ ψυχὴ στὴν Ἑλλάδα, πού ν' ἀγνοεῖ τὸ νόμα τοῦ Φιλέλληνα Ἰωάννη Γαβριήλ Ευνάρ. Εἶναι οἱ δύο αὐτὲς δυνατὲς φυσιογνωμίες πού ἤθελα νὰ ἐπικαλεσθῶ.

*
* *

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
Ἦσυχονε στὴ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ τῆς Γενεῦς πολυάριθμα ἔγγραφα σχετῶν μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀνεξαρτησίᾳ, ἔγγραφα πού εἶναι καὶ ἀνεκδοτὰ ἰδίως ἐπιστολὲς πού ἀποτελοῦν τὴν ἀλληλογραφίαν Καποδίστρια καὶ Ευνάρ πού μᾶς ἀφήνουν νὰ παρακολουθήσωμε λε-

πτομερῶς τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδας. Δημοσίεψα ἀποσπάσματα, εἶναι χρόνια τώρα, στοῦ Ἐλευθερουδάκη, στὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης ἐκθέσεως ἀπὸ ἑλληνικῆς φωτογραφίας τοῦ Boissons στὸν Παρισσὸ. Ὁ Σύλλογος **Ἐϋνὰρ** στὴ Γενεύη, δημοσίεψε ἕνα αξιόλογο βιβλίον μετὰ τὸν τίτλον: Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνεξαρτησία τοῦ προέδρου του κ. Ἐδουάρδου Charpuisat, ποὺ διευθύνει τώρα τὸ Journal de Genève.

Ἡ οἰκογένεια Εὐνὰρ ἦταν γαλλικῆς καταγωγῆς ἀπὸ τὸ Ντοφινέ. Πολιτογραφήθηκε στὴ Γενεύη τὸν 17ον αἰῶνα. Ὁ Ἰωάννης Γαβριήλ, ὁ Φιλέλληνας, ἦταν καλὸς οἰκονομολόγος, ἤξευρε νὰ ἰσορροπεῖ τὰ πιὸ κατεστραμμένα οἰκονομικά, καὶ ὅταν καλέστηκε ἀπὸ τὸν Μεγ. Δούκα Φερδινάνδου νὰ σώσει τὴν Τοσκάναν ἀπὸ τὴ χρεωκοπία, ἐπανόρθωσε στὴ στιγμή τὸν προϋπολογισμό τοῦ Κράτους.

Γυρίζοντας παρευρέθηκε στὶς πρώτες προσπάθειες τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως, εἶδε τὰ λείψανα τῶν ἀποσυντεθειμένων νὰ καταφεύγουν στὴ Γενεύη, καὶ ἀπὸ τότε ἀφοσιώθηκε σῶμα καὶ ψυχὴ στὸ ἑλληνικὸ ζήτημα.

Ἀν ἐρευνήσῃ κανεὶς στὶς χειρόγραφες ἀκόμη ἐπιστολὰς καὶ κεῖνες ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς δημοσιεύθηκαν, εἰσχωρεῖ καλύτερον ἂν ὅ,τι θὰ μπορούσα νὰ κάμω ἐγὼ στὴν ψυχικὴ εὐγένεια τῶν ἐξόχων αὐτῶν ἀνδρῶν. Τὰ ἔγγραφα ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τὰ τελευταῖα χρόνια, ἐπιτρέπουν νὰ παρακολουθήσωμε ὥρα πρὸς ὥρα τὸν Καποδίστρια κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκλογῆς του ὡς Κυβερνήτου στὰ 1827.

Τὸν Ἀπρίλιν βρισκόταν στὸ Παρίσι, τὸ Μάη στὸ Βερολίνο, τὸν Ἰούνιον στὴν Πετρούπολιν ὅπου, πῆγαινε, καθὼς ἔγραφε στοὺς φίλους του στὴ Γενεύη, γιὰ ν' ἀφήσῃ τὴ ρούσικη στολὴ του, γιὰ νὰ νῆναι στὸ ἐξῆς μόνον «Ἑλληνας». Τὸν Αὐγούστο καὶ Σεπτέμβριον ὁ Καποδίστριας πέρασε ἀπὸ τὸ Λονδίνο ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ ξαναπῆγε στὴν Γενεύη ὅπου ἔμεινε μερικὲς ἡμέρες, ἀπὸ τὴν 31 Ὀκτώβριον ὡς τὶς 6 Νοεμβρίου. Ἀπὸ κεῖ, ὁ Κυβερνήτης διευθύνθηκε στὴν Ἀλκιῶνα, ἂν ὅπου θὰ πῆγαινε στὴν Ἑλλάδα. Εἶναι γνωστὸ πὼς ὁ Κυβερνήτης ἔφτασε στὴν Ἑλλάδα στίς 7 Ἰανουαρίου 1828 παλιᾶς ἡμερομηνίας.

Ἰδοὺ μερικὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Καποδίστρια στὸν Εὐνὰρ κατὰ τὸ διάστημα ποὺ περιηγήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν του στὴν Ἑλλάδα. Ἡ πρώτη εἶναι ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν στίς 22 Ἰουνίου 1827.

«Ἐχω προστά μου, γράφει ὁ Καποδίστριας στὸν Εὐνὰρ, τὰ πρακτικὰ τῆς Τροικίης τῆς 2—14 Ἀπριλίου, ποὺ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις μοῦ δόριζε τὴν ἐπιταγὴν Προεδρεῖα τῆς Ἑλλάδος. Δὲν μπορῶ εὐθὺς ἀμέσως νὰ προῖδω τί θ' ἀπογίνω, κ' ἂν μοῦ δώσουν νὰ φέρω τὸ σταυρὸ ποὺ ὁ Θεὸς μοῦ προορίζει μετ' ὅργανο τῆς Συνελεύσεως. Εἰρεῖα πὼς κάθε ἀπόφασις σ' αὐτὴν τὴν ἐπόθεσιν δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαρτηθεῖ οὔτε μονάχα ἀπὸ τὴ θέλησίν μου, οὔτε μόνον ἀπὸ τοὺς πόθους τῶν Ἑλλήνων. Χρειαζέται ἀκόμη νὰ μὴν ἀγρηθοῦν αἱ

Δυνάμεις. Δὲν θὰ μ' ἀδικήσετε πιστεύοντας πὼς τὰ θέληγτρα τῆς ζωῆς, εἴτε τὰ ἀνθρώπινα μεγαλεῖα μποροῦν ὁπωσδήποτε νὰ ἐλαττώσουν στὰ μάτια μου καὶ στὴ συνείδησίν μου τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος. Μένω, πάντα καὶ ἀμετάβλητα, ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος. Περιμένω μὲ ἡρεμία καὶ ἐμπιστοσύνη τὴν ἀπόφασιν ποὺ ἐκτενεῖς νὰ πάρω (ἐννοεῖται ἀπὸ τίς τρεῖς μεσιτεύουσες Δυνάμεις) καὶ θὰ γίνῃ δι' αὐτὴν ὁ Θεός».

Ὁ Εὐνὰρ ἦταν βέβαια ὁ ἄξιος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Φιλελληνισμοῦ, καὶ πολὺ δίκαια ὁ Meri Melleville στὴ Γαλλικὴ Βουλὴ σὲ πλήρη ἀπαρτία ἔγραφε στὰ 1848. Σωστὰ εἶπαν πὼς δὲν εἶναι οἱ Κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης ποὺ ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη, εἶναι ἕνας ἀπλὸς πολίτης τῆς Γενεύης, ὁ Εὐνὰρ, ποὺ σήκωσε ὅλη τὴν Εὐρώπην νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Στὴ Γενεύη ἦταν ὅμως κ' ἄλλοι φίλοι, στοὺς ὁποίους ὁ Καποδίστριας ἐμπιστεύτηκε μετὰ τὴν ἴδια εἰλικρίνεια. Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς βοηθειῶν Γενεύης ἦταν ὁ πᾶσιωρ Μωνιέ, στὸν ὁποῖον ἀπευθύνθηκε ὁ Καποδίστριας ἀπὸ τὸ Λονδίνο, λίγο πρὶν νὰ γυρίσῃ στὴ Γενεύη γιὰ τελευταῖα φορὰ.

Λονδίνο, 20 Αὐγούστου 1827.

«Ζητῶ ἕνα ἄνθρωπον ποὺ νὰ σᾶς μοιάζει, καὶ ποὺ νὰ μπορεῖ καὶ νὰ θέλῃ νὰ μοιραστεῖ τὴν τύχη μου, δηλ. τίς δουλειὰς μου καὶ τὴ φτώχεια μου. . . Εἶμαι μονάχος, μὲ κακὴν ὀγείαν, γέρος, ἐξαντλημένος ἀπὸ τοὺς κόπους. Ὅμως ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶναι. Ὁ Θεός, τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος μοῦ παρέχουν καὶ θὰ μοῦ παρέχουν δυνάμεις. Μὰ δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ ὅλα, γιὰτὶ ὁ εὐκλὸς καιρὸς δὲν εἶν' εὐνοϊκός. . . Ἐχω λοιπὸν τὴν πιὸ βιαστικὴ ἀνάγκη ἐνὸς φίλου, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ γίνῃ βοηθὸς μὲ μιὰ λέξη, τὴ σκέψιν μου, καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ συλλάβῃ, ὅπως θάκαινα ἐγὼ καὶ καλύτερον, ἀπὸ κοντὰ ἢ ἀπὸ ἀλληλογραφία. . . Μὰ τί θὰ τοῦδιναν σ' ἀντάλλαγμα; Ἀλίμονο. Σᾶς τὰ εἶπα πιά: Δουλειὰ καὶ πάλιν δουλειὰ, χωρὶς χροῖμα, ἢ ἐλάχιστο. Ὅ,τι μπορῶ νὰ τοῦ προτείνω εἶναι νὰ μοιραστεῖ μαζί μου τὸ ψῶμ καὶ τ' ἀλάτι τῆς φιλίας, τὴ φτωχεῖαν στέγη ὅπου θὰ φυλάγω τὸ γκριζὸ κεφάλι μου, τὴν καλὴ ἢ τὴν κακὴν τύχη ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς ἐπιφυλάσσει, καὶ 1,200, ἢ 1,500 φράγκα τὸ χρόνο γιὰ τὰ μικρά μου ἔξοδα. Ἄν βρεῖτε αὐτὸν τὸ θησανρὸ στὸ Παρίσι, ἢ στὴ Γενεύη, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ γράψετε τὸ ταχύτερον.»

Ὅσο εἰσχωρεῖ κανεὶς στὸ χαρακτήρα τοῦ Καποδίστρια, τόσο τὸν θαυμάζει, γιὰτὶ δὲν θάφηνε ὁ καθένας τὴν ἡσυχίαν μιᾶς ἀπὸ τίς μεγαλύτερες δυνάμεις τῆς Εὐρώπης γιὰ νὰ πέσει σὲ μιὰ χώρα κατεστραμμένη ἀπὸ δεσποτικὴ κατοχὴ ὕστερον ἀπὸ πολυχρόνιον πόλεμον. Ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ἀνδρός, ἡ ἀπορροιαστικὴ παρορμώδης, τὸ μόνον διακριτικὸ σημεῖον τοῦ ἀνδρός, νὰ ξεγυρίζει ἦταν μιὰ ἀσπρογάλαξιν ἑσάρπα ποὺ τοῦ εἶχε δωρήσῃ ἡ κ. Εὐνὰρ. Σ' ἕνα ὑστερόγραφο, μετ' ἡμερομηνία 9

Souscription p. des Grecs *Retournees dans leur patrie*

Une partie des Grecs échappés aux désastres de la Moldavie de la Valachie, et qui s'étoient réfugiés en Russie, etoient dans leur patrie, mémes de passeports russes, et de trouven au nombre de 150 en Suisse. Ces infortunés ont fait un long voyage, dans la saison la plus rigoureuse, se sont épuisés toutes leurs ressources. Les villes de Francfort, de Darmstadt, de Stuttgart et les principales villes de la Suisse ont pourvu jusqu'à présent à leurs besoins les plus urgents. Leurs bienfaiteurs de Suisse, qui s'occupent avec zèle des moyens de faciliter leur retour dans leur patrie, ont déjà adressé une lettre aux, qui sont maintenant à Genève la Messieurs Les pasteurs Perlich, Lutschner. Dans cette circonstance Genève se montrera sans doute aussi généreuse que d'autres villes moins considérables de la Confédération Helvétique et de l'Allemagne.

Les personnes bienfaisantes qui voudront contribuer à secourir d'une manière efficace ces 150 infortunés, sont priées de remettre le montant de leurs souscriptions à Mrs Crenvillier, Prof^r Diodati, Pasteur, past^r Duval, past^r Perlich, Lutschner, George Maurice, Martin, Hubers.

<i>Souscripteurs</i>		<i>Francs. Cent.</i>	
M ^{rs} Le Grand, Fribourg	12.	M. M. J. Rigaud, conseiller	23. 55
Le Grand, Fribourg	10.	De Roches, past ^r de St. Etienne	10.
Micheli, Yverdon	12.	F. L. Diodati, past ^r de St. Etienne	10.
Masbou, Yverdon	12.	Pieretti, past ^r de St. Etienne	10.
Touretti, Yverdon	12.	Duval, conseiller	25.
Chamond, Yverdon	12.	Diodati, past ^r	20.
Olivier, ant. Yverdon	20.	Ramus, past ^r	5. 70

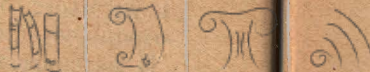
Souscripteurs

	<i>Francs. Cent.</i>
M ^{rs} Percy, past ^r	3.
Thoban, past ^r	6.
Mouchon, past ^r	5.
Hoyer, past ^r	5.
Pastor, past ^r	5. 70
Claparède, past ^r	20.
Richard, ministre	5. 70
Vauchon, Prof ^r	6.
Bellier, Prof ^r	20.
Duby, Prof ^r	5. 70
Chenaviers, Prof ^r	5. 70
un anonyme	5. 70
M ^{rs} Fatio-Rigaud	12.
Albert-Sarazin	22. 80
Semond	22. 80
P. Ocher, Prof ^r	20.
Quenon	100.
Houze	30.
M ^{rs} Kerner, Gormani	18.
M ^{rs} Joly-Palton	5. 70
M ^{rs} Duval, 2 Carleg	11. 40
M ^{rs} Duval	5. 70
P. L. Duval	20.
P. L. Duval	20.
P. Duval, past ^r	100.
François Duval, past ^r	22. 80
P. Duval, 2 Nouillon	100.
Kalparaki, aine	10.
P. Duval	5. 70
M ^{rs} Duval, past ^r	23. 20
Chenaviers	11. 40

Souscripteurs

	<i>Francs. Cent.</i>
M ^{rs} Roman, Roman	22. 80
Granatius	10.
Martin, past ^r	5.
M ^{rs} Martin, past ^r	5. 70
Martin, past ^r	5. 70
M ^{rs} Martin, past ^r	5.
M ^{rs} Martin, past ^r	5. 70
Martin, past ^r	5. 70
Martin, past ^r	10.
de Sallon	40.
Kraft	5.
Perrin	5.

(Είς 2)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Φεβρουαρίου 1828 από την Αίγινα ο Καποδίστριας έγραψε στον Ευνάρ να πεί στην κ. Ευνάρ πως η γαλανόλευκη εσάρπα του φιγουράρει και θα φιγουράρει. Είναι η μόνη διακριτική μάρκα του Κυβερνήτη της Ελλάδας».

Υπάρχει σχεδόν χιούμορ, σ' αυτό το ύστερόγραφο. Και όμως η θλίψη ξεχύλιζε καθημερινά το ποτήρι του. Οι εκκλήσεις του στον Ευνάρ είναι συγκινητικές. Θέλει όπωσδήποτε να υψώνει το ήθικο επίπεδο της χώρας, τα φτωχόπαιδα ζητούν την επέμβασή του. Ο Ευνάρ του στέλνει την πρώτη φορά 20,000 φράγκα, ύστερ' 50,000 για τα σχολεία. Στην Αίγινα ένα σχολείο έφερε τδνομα του ευεργέτου της Γενεύης. Είμαστε στα 1830. Τον επόμενο χρόνο ο Κυβερνήτης δέν υπήρχε πιά.

Κάποιες περιστάσεις μου έφεραν στην κατοχή ανέκδοτα έγγραφα, κιτρινισμένα από τον καιρό, σχετικά με τις οργανώσεις της Γενεύης για τη συνδρομή της Ελλάδας. Ένα έγγραφο, χωρίς ημερομηνία, που μπορούμε να βάλουμε στο 1821, από τη σειρά των γεγονότων, είναι μια εκκλήση στους στρατιώτες που περνούσαν από τη Γενεύη για την Ελλάδα. Ο πρώτος αυτός κατάλογος εγγραφής έχει ονόματα οικογενειών της Γενεύης που υπάρχουν ακόμη, Liotard, Duval, Vernet, Choisy, Pictet και πολλά άλλα.

Μια δεύτερη γνωστοποίηση, της 31 Δεκέμβρη του ίδιου χρόνου καθορίζει την οργάνωση των βοηθειών όσων δόθηκαν στους Έλληνες στρατιώτες που γλύτωσαν από τη σφαγή της Βλαχίας και της Μολδοβίας κι έφτασαν στην Έλβετία ύστερ' από μιαν Όδύσσεια που θυμίζει κείνη του Σεργικού στρατού στην Κέρκυρα, στις αρχές του παγκοσμίου πολέμου. (είκ. αρ. 2).

Η Γενεύη στο δρόμο της Μασσαλίας, λιμένος που οδηγεί στην Ελλάδα, γίνεται πέρασμα των ακρωτηριασμένων στρατιωτικών σωμάτων. Όλες οι εκκλήσεις, οι απευθυνόμενες στον Έλβετικό λαό, βρίσκουν άμεση απήχηση στις τοπικές επιτροπές της Βέρνης, της Βάλης της Ζυρίχης. Η τελευταία αυτή πόλις ήταν αληθινό κέντρον ανεφοδιασμού που απηύθυνε στη Γενεύη την ακόλουθη εύγλωττη παράκληση, από την οποία θ' αναφέρω μόνον ένα μέρος. «Τα μέλη της Επιτροπής της Ζυρίχης σκέφτηκαν πως είχαν ήθικην υποχρέωση οι Έλβετοι να βοηθήσουν ένα ζήτημα που ενδιαφέρει ούσιωδώς την ανθρωπότητα το Χριστιανισμό, την Έλευθερία».

Οι εκκλήσεις αυτές διαδεχόταν ή μια την άλλη αδιάκοπα.

Ίδου μία, απευθυνόμενη από τον πιο παλιό φοιτητικό σύλλογο της Γενεύης σε κείνον της Ζυρίχης.

«Εμείς οι υπογραμμένοι, εμπνευσμένοι από το ζωηρότερο ενδιαφέρον για το ζήτημα του Έθνους εκείνου που ανάλαβε αγώνα φοβερόν όσο και ήρωϊκόν, συμμεριζόμενοι τις διαθέσεις που εκδηλώνει ολόκληρη η Εύρώπη για να το βοηθήσουν στην ευγενική του προσπάθεια, απευθυνόμαστε αδελφικά σε σας συμπολίτες, σας καλούμε

να ενωθείτε μαζί μας στον ίδιο σκοπό, και να μη μείνετε απαθείς θεατές, σ' ένα ωραίο και γενναίο κίνημα».

Το έγγραφο τελείωνε με τις υπογραφές των φοιτητών και είχε τα ποσά που έδωσαν ο καθένας. Νέος κατάλογος εγγραφής στον Ίούλιο του 1822. Τέλος, στις 6 Σεπτεμβρίου 1826 μια επιτροπή πήγαινε στη Γενεύη, για να οργανώσει μεθοδικά την παροχή βοήθειας στην Ελλάδα. Μια πολυ φυσική συγκίνηση μās περιβαρύνει ξεφυλλίζοντας τις κιτρινισμένες σελίδες, τεκμήρια ενός ανώτερου ιδανικού, ιδίως την αγωνία για την πολιορκία του Μεσολογγίου. Ύστερα ήρθε η βδομαδιάτικη εγγραφή που προτάθηκε στη Γενεύη από τον Ευνάρ, ανάγκη να συντείνουν όχι μονάχα στον επισιτισμό της χώρας που πολεμούσε, αλλ' επίσης στην εξαγορά γυναικοπαίδων που ρίχτηκαν στις έχθρικές αγορές. Είμ' ευτυχής βλέποντας πως και οι καλλιτέχνες της Γενεύης συνείναν παρόμοια σ' αυτή τη σταυροφορία υπέρ της ελευθερίας. Μέσα στις παραστάσεις και συναυλίες που δόθηκαν στα 1826, ξεχωρίζει ένα πρόγραμμα, που το χειρόγραφό του κατέχω, της συναυλίας που δόθηκε από τη νεοϊδρυθείσα «Société da musique de Genève» συναυλία υπέρ των Ελλήνων την Παρασκευή 5 Μαΐου 1826. Ψηλά μια συμβολική βινιέτα αποτελεί μια περίεργη μνημειώδη εικόνα. Μια θέσις ελληνική ισχυρή αμύνεται κατά του έχθρου που βλέπει να κυματίζει ή σημαία του. (είκ. αρ. 1) Στο πρόγραμμα βλέπουμε ένα κομμάτι με τον τίτλο «Ελληνικό τραγούδι». Λόγια του Durant, μουσική του Niedermeyer. Το έργο ίσως υπάρχει στα χαρτιά του μουσικού συλλόγου που προαναφέραμε, μα είναι γνωστό πως ο Niedermeyer ήταν έλβετος έκτελεστής και συνθέτης διάσημος. Η σχολή Niedermeyer του Παρισιού έβγαλε τους καλύτερους πιανίστες της Γαλλίας και τδνομα του ιδρυτού της είναι ακόμη γνωστό στο λαό για μια περίφημη ρομάντσα ή Λίμνη πάνω στους στίχους του Λαμαρτίνου.

Στις 31 Μαΐου 1830 η επιτροπή της Γενεύης τελείωνε το έργο της. Απευθύνει συγχαρητήρια στους Ευεργέτες και Φίλους της Ελλάδος, ευχαριστήρια δίκαια. Ίδου ένα δείγμα που δημοσιεύτηκε στην τελευταία αναφορά της επιτροπής.

Φίλοι και ευεργέται της Ελλάδος.

«Αν ή Ελλάδα μās χρωστά κάτι για την ένδοξην εθνεγερσία της εμείς δέν χρωσιτάμε τίποτα να της ανταποδώσουμε; Μās έβαλε στο δρόμο να βεβαιώσουμε με πείρα παντοτεινής θύμησης την αποτελεσματική επίδραση που ή σταθερή και ακατάπανστη έκφραση γενναίων πόθων, μπορεί να επιφέρει στα γεγονότα. Μās έδωσε την ευκαιρία να ξανασφίξουμε τους ανθρώπινους και τους συμμαχικούς δεσμούς συντείνοντας σ' ένα έργο ανθρωπισμού, θρησκείας και ελευθερίας. Η Ελλάδα οφείλει να σας χρωσιτά τίποτε ! . .

ΕΛΛΑΔΑ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΗΝ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥ
ΜΟΥΝΙΕΡ-ΠΑΣΤΩΡ

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής
G. FAVRE-BERTRAND

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Τελευταία φάνηκαν στην Ἱταλία δυὸ βιβλία γιὰ τὴ Κων(πολι. Τὸ πρῶτο τοῦ Μπραβέτα (1) πραγματεύεται τὴν Κων(πολι τοῦ 1202 τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ἑρρίκου Δάνδαλου ὅπου πῆγαιεν ὁ πανίσχυρος Δόγης νὰ συνενώσει τὶς δυνάμεις του με τοὺς Σταυροφόρους τοῦ Ἰννοκентίου 3ου, γιὰ νὰ τὴν ἀπελευθερώσει. Λεπτομερὴς περιγραφή γιὰ τὴ δράση τοῦ γέροντα καὶ τυφλοῦ Δόγη πὺν κατάντησε νὰ γίνει θρυλικὸς-συγκεντρώνει στόλο ἀπὸ τὰ Ἑφτάνησα καὶ φεύγει τὸν Ἀπρίλη ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ἑτοιμος ν' ἀντιπαραταχθεῖ στὴν πῶ μεγάλη περιπέτεια.

Ἦταν ὥραία ἡμέρα ἓνα πανηγύρι τῆς φύσης χαρούμενο γιὰ τὸ μεγάλο γεγονός. Ἡ ἀπέραντη γαλήνη τῆς θάλασσας ἦταν σάν ἓνα σημάδι πὺν τὰ στοιχεῖα δαμαζόντανε στὴ δύναμη τοῦ πανίσχυρου στόλου. Λαμποκοποῦσαν στὸν ἥλιο, τὰ σπαθιά, καὶ οἱ περικεφαλαῖες τῶν πολεμιστῶν. Ἀνέβαιναν ψηλὰ στὸν οὐρανὸ οἱ προσευχὲς καὶ ἡ μουσικὴ ἀπὸ ἀμέτρητες σάλπιγγες.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου εἶναι καὶ ποιητὴς. Δίνει μιὰ ζωντανὴν εἰκόνα στὴν πρώτη ἐντύπωση τῶν σταυροφόρων ἀπὸ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. Τὴν εἶδαν, μεγάλην, ἀπέραντη, νὰ χάνεται στὸν ὀρίζοντα, τὴν ἀντίκρουσαν με τὸ μάτι ἐκείνου πὺν βλέπει ἓνα θησαυρὸ ἀνεκτίμητο πὺν σὲ λίγο πρόκεινται νὰ τοῦ ἀνήκει. Συγκίνησι καὶ ἐνθουσιασμός ἀφταστος στὰ στρατεύματα. Οἱ ὄχιτες τοῦ Βοσπόρου ἔμοιαζαν με ἀνθισμένα περιβόλια. Πέρα τοῦ Σκούταρι ὁ Γαλατῆς μιὰ σειρὰ ἀπὸ μεγάλωπρεπα παλάτια διαπιστευτήριον ἀλλὰθευτο πὺν δίκαια εἶχε τέτοιο τίτλο ἢ πεντάμορφη Πόλη. Μιὰ διπλὴ σειρὰ ἀπὸ τείχη γεμάτα πλῆθος τόσο πὺν πιστεύεις πὺς ἄλλου δὲν ὑπάρχει πιά ἄλλο καὶ νὰ φωνάζει μ' ἐνθουσιασμὸ γιὰ τοὺς πολεμιστὰς.

Τὸ βιβλίον εἶναι πολὺτιμο γιὰ τὸς ἐκτός ἀπὸ τὶς γοητευτικὲς του περιγραφὰς μὺς δίνει καὶ λεπτομερεῖς πληροφορίες γιὰ τὰ ἑλληνικὰ λάφυρα πὺν ὁ Δανδὸλος ἔφερε στὴ Βενετία γιὰ τὸ θησαυρὸ τοῦ ἁγ. Μάρκου πὺν προέρχεται τὸ περισσότερο ἀπὸ κεῖ καθὼς καὶ γιὰ τὰ περιφραγὰ ἄλλα πὺν βρισκόνται στ' αἰετωμα του καὶ ἄλλοτες στολίζουν τὸν Ἱππόδρομο τοῦ Βυζαντίου (2)

Τὸ δεύτερο βιβλίον εἶναι γιὰ τὴ σύγχρονη Κων(πολι, τὴν Κων(πολι τοῦ Κεμάλ². Ὁ συγγραφέας μὺς ὑπόσχεταί σὲ προσεχὴ τόμο τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μὲ δυνατὴ πρωτοτυπία στὴ σκέψη καὶ με ζωντανὲς περιγραφὰς ἐκφράζει τὴ λύπη του γιὰ τὴν ἐκτοσύρῃ τῆς καὶ στρέφεται με νοσταλγία στὴν Ἑλλάδα, στὸν Παρθενῶνα στὴν Ἑλληνικὴ ζωὴ.

Ἐνας νέος συγγραφέας ὁ Del Re καταπιάστηκε σὲ κριτικοαναλυτικὴ μελέτη του ν' ἀποδείξει τὴν ἐπίδραση πὺν στὸν Ντ' Ἀννούτσιο ἢ ἀρχαία Ἑλλάδα, πηγαί, εἰδήσεις ἱστορικὲς μυθολογία, περιβάλλον μόρφωση κλ. Ἄξαφνα λέει πὺς σὲ τὸ κόρο τῆς Φραντσέσκα, τῆς θυγατέρας τοῦ Γιόριο, καὶ τῆς Nave εἶναι καταφανὴς ἢ προέλευση τοῦ χοροῦ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Πὺς ὁ Ἱππόλυτος του εἶναι ποιητικὴ ἀπομίμηση τοῦ Εὐριπίδη καὶ ὁ Ἀλκίων ὁ Διδύραμβος τοῦ Ἰκάρου.

M. M.

¹) Ettore Bravetta—Enrico Dandolo—Milano. Edit. Alpes 1929.

²) Borghese—Autunno di Constantinopoli—Frat. Treves Milano 1929.

³) Raffaele del Ré L'Ellenismo D' Annunziano. Edit. Capelli Bologna 1929.

Σ. Θ. Λάσκαρι, ὁ Φιλελληνισμὸς ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

Ὁ συνεργάτης μὺς κ. Σ. Θ. Λάσκαρις ἔσχεν ἀφορμὴν κατὰ τὴν μακρὰν του παρὰ τῇ ἐν Βερολίνῳ Ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ ὑπηρεσίαν του, νὰ μελετήσῃ κατὰ βάθος, ἐπὶ τῇ βάσει συγχρόνων πηγῶν, τὰ τῆς δράσεως τῶν Γερμανῶν φιλελλήνων διακοινοῦντος τοῦ Ἀγῶνος. Πόρισμα τῶν μελετῶν τούτων εἶναι τὸ ἤδη ἐκδιδόμενον βιβλίον του, μερίμνη τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων». Ἀνατρέχων μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος ὁ κ. Λάσκαρις μὺς δίνει περὶ τῶν συμπαθειῶν ἃς ἐκίνησαν τὰ δεινὰ τῶν Ἑλλήνων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς θεολόγοις τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ παρὰ τοῖς διανοουμένοις, οἵτινες ἀποδῶσαντες εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα πρωτεύουσιν θέσιν εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν διδασκαλίαν συντελεῖ ἐν εἰς τὸ νὰ στραφῇ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὴν νεωτέραν. Τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ καὶ τὸ γεγονός ὅτι πολλοὶ λογογράφοι ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἐξέλεξαν τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα ὡς τόπον διαδραματίσεως τῶν ἔργων τῶν. Ἐξ ἄλλου ἢ πολιτικὴ κατὰστασις τῆς Γερμανίας τὴν ἐπομένην τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης καὶ ἢ ἀντιδραστικὴ πολιτικὴ ἦν ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ Μεττερνίχου ἠκολούθουν αἱ κυβερνήσεις τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Γερμανίας, συνίεσαν εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ ἢ περὶ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως εἰδήση ὑπὸ τῆς φιλελευθέρου μερίδος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ.

Ὁ κ. Λάσκαρις ἐξετάζει διεξοδικῶς τὴν φιλελληνικὴν ἀρθρογραφίαν τῶν Γερμανικῶν ἐφημερίδων καὶ τὰς πολιτικὰς φύσεως διατριβὰς αἵτινες εἶδον τότε τὸ φῶς ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τὴν κατ' αὐτῶν ἀντίδρασιν τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς λογοκρισίας κατὰ τὰ πρῶτα ἐτη τοῦ Ἀγῶνος, μέχρις οἱ, διὰ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Λουδοβίκου Α'. εἰς τὸν θρόνον τῆς Βαυαρίας (1825) ὁ φιλελληνισμὸς εἰσέδυσσε καὶ εἰς τὰς ἔως τότε ὑπὸ ἀνθελληνικῶν αἰσθημάτων ἐμφορουμένας Γερμανικὰς Αὐλὰς. Εἰς τρόπον ὥστε οἱ διενεργηθέντες μετὰ τὴν ἡρωικὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου ἔρανοι εἰς ὅλας τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Γερμανίας ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ κ. Λάσκαρις παραθέτει λίαν ἐνδιαφερούσας στατιστικὰς πληροφορίες.

Ἐν ἰδιαίτερον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Λάσκαρι ἀφιερῶνται εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐθελοντάς, οἵτινες ἦλθον εἰς Ἑλλάδα ἵνα συμμετάσχουσιν ἐνεργῶς τοῦ Ἀγῶνος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλησιάζει τοὺς τετρακοσίας ἐξ ὧν 121 ἐφρονεύθησαν ἢ ἀπέθανον ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ἀφορᾷ τὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἐμπνευσθεῖσαν Γερμανικὴν λογοτεχνίαν, περὶ ἧς ὁ κ. Λάσκαρι εἶχεν ἤδη δημοσιεύσῃ εἰδικὴν μελέτην ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀνθολογίᾳ.

**

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Κρίνονται ἀπ' ὅσα λαμβάνομε δυὸ ἀντίτυπα)

—Γ. Σωτηρίου.—Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τοῦ ἁγ. Γεωργίου ἐν Βενετίᾳ. ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τῆς Μεγ. Ἑλλάδος τοῦ 1930. Γ. Σωτηρίου ἀραβικὰ λείψανα ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους—ἀπόσπασμα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1929.

Μαρ. Π. Ἀργυροπούλου λογοτεχνικὲς κρίσεις—οἱ Σκαρβαῖτοι καὶ Τερρακότες τοῦ Γουλάρη—1929 Τύποις Βάρτσου.

ἸΑΚΩΒΟΣ Σ. Λάσκαρις ὁ Φιλελληνισμὸς ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Ἀθήνα Βιβλιοπωλεῖον Σιδερά 1930.
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ Τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας Σάμος 1930.
ΜΟΥΣΕΙΟΝ Ἀγγέλου Θεοδόκη. Διηγήματα. Φθινοπωρινὴ Συμφωνία ἐκδ. Ἀριστ. Μαυρίδης Ἀθήνα. 1929.

- Val. Piccoli. *La donna gentile* 1930 Milano.
- Διον. Καλογεροπούλου.— *Ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι ἀναγκαστική κυκλοφορία τοῦ 1848* Ἀθήνα 1930.
- Γερασ. Σπαταλάς.— *ὁ βίος μιᾶς ψυχῆς*. ἐκδ. Μαυρίδης Ἀθήνα 1930.
- Γ. Δημάκου.— *Ἀέρα Γῆς Ἀλεξάνδρεια* 1930.
- Γ. Δημάκου.— *Πάλμοι Ἀλεξάνδρεια* 1929.
- Ν. Παπαγιωργίου.— *Ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους Διηγήματα* ἐκδ. Μαυρίδης Ἀθήνα 1930.
- Βασίλ. Λαμπρουλέσιου.— *Γύρο ἀπὸ τὸ Νέκταρ Ἀθήναι* ἐκδοσὶς Γλαύκας 1929.
- Λιλὴ Πατρικίου Ἰακωβίδου.— *Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης* Ἀθήνα Τυπογραφεῖο Ἑστία 1929.
- Κωνστ. Ράδου.— *Ὁ Πειρατὴς τῆς Γραμβούσης κι' ἄλλα διηγήματα τόμ. Α'* ἐκδ. Λαμπρόπουλος Ἀθήνα 1930.
- Μανώλη Φωκianoῦ Φωνές *στό ἄπειρο* Ἀθήνα 1930.
- Θωμᾶ Λαλαπάνου.— *Βήματα στὴ γλῶσση* 1930.
- Κ. Ταχύντζη.— *Ἡ ἐπιστήμη τῆς Εὐτυχίας. Ἐπιμέλεια Γραμμάτων Ἀλεξάνδρεια* 1929.
- Ζώτου Βουρλέκη.— *Ἐξομολόγησις Νευρᾶσθενικοῦ* Ἀθήνα 1930.
- Ἡμερολόγιον Ἰθάκης *ἔτος τρίτον* 1930.— *Συνεργασία* Μαρ. Μινώτου.— *Στὸν Ἰππότη Βιτσέντο Μάντι ὁ Μουστοξύδης. Λαογραφικά Τραγοῦδια Ζακύνθου.*
- Περιληπτικὴ ἐκθεσις *περὶ τῆς 4ης Διεθνoῦς ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης* 1929.
- Ἰ. Ε. Μοσχονά.— *Ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν* τόμ. Α' καὶ Β'— *Ποιητικὴ συλλογὴ* Ἀθήνα 1929 *δραχ. 25* ὁ καθεὶς τόμος.
- Κώστα Φραγκισκάτου.— *Σκόρπιες νότες* Ποιητικὴ συλλογὴ Ἀθήνα 1929 *δραχμᾶς 25*.
- Ξ. Δευκαπαρίδου.— *Ὁρίζοντες μυθιστόρημα* Ἀθήναι 1930 ἐκδ. Χαραυγί.
- Μ. Καλλοναῖος.— *ἀγροτικά* 1930 Ἀθήνα.
- Α. Ἀργη.— *Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης μυθιστόρημα* Ἀθήνα 1930.
- Ἀδ. Παπαδήμα.— *Τὸ πνεῦμα τῆς γνώμης* 1930 ἐκδ. Ἀρισ. Μαυρίδης.
- Σ. Μενάρδου.— *Ἐπιγράμματα* ἐκδ. Σιδέρης 1930.
- Βάσου Χανιώτη.— *Τὸ βιβλίον τῆς ἀγάπης* ἐκδοσὴ Μουσικῶν Χρονικῶν 1929.
- Ἑλλης Λαπαδαρίδου.— *ὁ Βουδισμός*— *Μελέτες φιλοσοφικῆς Καλλέργη* 1930.
- *Στὸ «Giornal d'Italia» Φλεβάρης, ἄρθρο τοῦ Bergè γιὰ τὴν Revue Edinburg* ἀπ' ἀφορμὴ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεώς της. Εἶχε ζωὴ 120 χρόνων. Ὁ Φώσκολος μέσα ἐκεῖ δημοσίεψε τὰ καλύτερα ἔργα του, τὴν πολὺκροτὴ κριτικὴ τοῦ Δάντη, τὴν ἱστορίαν τῆς Πάργας κτλ. κτλ. *Στὴν Κέρκυρα* Μάρτης, ἀπόσπασμα τῆς διαλέξεως τῆς κ. Εἰρ. Δεντρινίου γιὰ τὸ *φιλικὸν ἐν Δημοτικῇ μας ποιήσῃ* ...

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- *Ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη τοῦ «Νουμά»*, τ' ἀφιερωμένο στὸν ἰδρυτὴ τοῦ Ταγκόπουλο, ξεχωρίζουμε τὴ συνεργασίαν Ρήγα Γκόλφη, Κώστα Παρορίτη, Φιλήντα κτλ. κτλ.
- Στὸ τεῦχος Ἀπριλίου τοῦ Νουμά: *Ἀντικῆς* σάτυρος Γ. Ζερβοῦ καὶ μελέτη τοῦ Κ. Μιχαηλίδου γιὰ τὸν Ἑφταλύτη.
- *Τὸ τεῦχος τῆς «Προῆς»* (Μάρτ.-Ἀπριλίου) ἐξαιρετικὰ πλούσιο σὲ περιεχόμενα. Εἶναι ἐξ' ὁλοκλήρου ἀφιερωμένο εἰς τὴν ἐκατονταετηρίδα τοῦ Ρωμαντισμοῦ. Ὑπάρχουν ὠραῖότατοι χαρακτηρισμοὶ τοῦ Κ. Παλαμά, Μ. Μα-

- λακᾶση, Στ. Δάφνη, Η. Βουτιερίδου καὶ Δ. Λαυράγκα. *Ἀρθρα τῶν Τ. Ἀγρα* καὶ Κ. Παράσχου γιὰ τοὺς Νοβάλις καὶ Μποντλαίρ, Ἱστορικῆς μελέτης τῶν Ρ. Μπαρλά, Α. Τερζάκη, Κ. Δαρρίγου, Κ. Παπαδάκη. Χειρόγραφα τῆς ρωμαντικῆς ἐποχῆς. Ἐπαινοῦμε τὴν προσπάθειαν τῆς «ΠΝΟΗΣ» γιὰ τὴν ὠραία τῆς σκέψη.
- *Οἱ «Πρωτοπόροι»* ἀξιόλογο σ' ἐμφάνισιν καὶ σὲ ὕλη τὰ δυὸ πρῶτα τεύχη τοῦ νέου περιοδικοῦ τοῦ Π. Πικροῦ οἱ «*Πρωτοπόροι*». Στὸ πρῶτον διήγημα τῆς Γ. Καζαντζάκη, μελέτη τοῦ Κορδάτου ὁ δημοτικισμὸς στὰ Ἑφτάνησα, ποιήματα Βάρναλη, Χανιώτη, Ἀνθία. Στὸ β' μελέτη τοῦ Πικροῦ, ὁ Ρωμαντισμὸς καὶ τὸ κοινωνικὸν του περιεχόμενον, γλωσσολογικὰ τοῦ Φιλήντα, πλουσία καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ κίνησις.
- *«Νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα»* ἐκλεχτὴ ἢ συνεργασία τοῦ τεύχους Μαρτίου. τοῦ ἀφιερωμένου στὴν ἐκατονταετηρίδα μας. Ἀρθρα τῶν κ. κ. Ν. Βέη. Τὰ φιλελληνικά σωματεία κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, Κ. Ράδου, σημειώσεις περὶ τοῦ Εὐνάρ, Βλαχογιάννη: ἀνέκδοτα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος κτλ.
- *Στὴν «Ν. Ἑστία»* 1η Ἀπριλίου. Ὀμηρὸς ποίημα Μιχ. Ἀργυροπούλου, ἀπόσπασμα τῆς μελέτης τοῦ Mirambel, Μάνη καὶ Μανιάτες κατὰ μετάφρασιν Μιχ. Στασινοπούλου. μελέτη τοῦ Γ. Σπαταλά γιὰ τὴν ὥδην τῆς πρώτης λειτουργίας τοῦ Σολωμοῦ κτλ.
- *«Νέοι Ἀνθρῶποι»* Στὸ πρῶτον φύλλον τοῦ νέου τούτου περιοδικοῦ μελέτη γιὰ τὸν Ποῦσκιν τοῦ Λουντασάρσκου.
- Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη. Ρωμαντισμὸς, μελέτη τοῦ Habaru.
- *«Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις»* Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη κρινικῆς μελέτης γιὰ τὴν Πολυδούρη καὶ τὸν Καρυωτάκη ἀπὸ τὸ Χονδρογιάννη. Δρακόπουλο, Καραντώνη.
- *Μουσικὰ Χρονικά.* Στὸ τεῦχος Γενάρη ἄρθρο τοῦ Λαυράγκα γιὰ τὰ ἐθνικά καὶ δημόδια ἄσματα, προσωπικῆς ἀναμνήσεως τοῦ Μπούλου ἀπὸ τῆς συνάντησίν του μετὰ τὴν Wanda LandoWska καὶ ἀφθονή σχετικὴ ὕλη.
- *«Κρητικά»*. Μὲ ξεχωριστὴν ἐπιμέλειαν φροντισμένο τὸ τελευταῖον τεῦχος περιέχει μέσα σ' ἄλλα ὕλη ἀξιόλογον τοῦ Χατζηδάκη γλωσσολογικά, Γωμαδάκη, συμβολὴ εἰς τὰς τοπωνυμίας τοῦ Σελίνου, Φουρναράκη, Ἐλισάβετ Κονταξάκη. Ἀγλ. Κυρμιζάνη λαογραφικά κτλ.
- *«Ἐρμῆρος Σταυρὸς τῆς Νεότητος»*. Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη μετὰ εὐκαιρίαν τῆς ἐκατονταετηρίδας ὠραία ἐγχρωμὴ εἰκόνα στοῦ ἐξώφυλλου, καὶ ὕλη σχετικὴ τῶν Σκήπη, Κοκκίνου κτλ.
- *Στὴν «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη»* τοῦ Γενάρη ἐν' ἀνέκδοτον σονέττον τοῦ Ντίνου Θεοτόκη.
- *Στὸ τεῦχος Γενάρη τῆς «Ἑθνικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἑλλάδος»* ἀνέκδοτον διήγημα τοῦ Παπαδιαμάντη. *Ἀγάπη στὸν γκρεμὸ*
- *Στὴν «Ἠχώ»* τῆς Κεφαλληνίας δημοσιεύεται μετὰ συνέχειαν μελέτη τοῦ Ἀνδρ. Καλογερά γιὰ τὴν *Σάτυρον ἐν Κεφαλληνίᾳ*.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Στὸ «Messager d'Athenes» σειρά ἄρθρων τοῦ Θεοδ. Βελλιανίτη μετὰ τὴν ἐκδοτὴν τῆς Ἐκατονταετηρίδας τῆς Ἀνεξαρτησίας, σχετικῶς μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Les Philiki dans les Ionniennes, Les aventuriers Anglais a Zante κτλ. Πολὺ ὠραῖο ἐπίσης τὸ πανηγυρικὸν γιὰ τὴν ἐκατονταετηρίδα τεύχος.

— Στην «Πρόοδο» (Πατρῶν) συνέντευξη τῆς κ. Μ. Μινώτου γιὰ τὴν πνευματικὴ κίνησι τῆς Ζακύνθου ἄρθρα τῆς ἰδίας : Ἐνα φιλογολογικὸ σκάνδαλο στὴν Ἰταλία. Σύγχρονες ἑλληνίστριες κτλ.

— Στην «Ἐλευθερία» Κερκύρας σειρά ἄρθρων τοῦ Γερουσιαστοῦ Μυλωνᾶ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀστυφιλίας.

— Στην «Ἐφημερίδα τῶν Ἑλληνίδων» Φλεβάρης συνέντευξις τῆς κ. Μ. Μινώτου γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γυναικείας ψήφου.

— Στην ἑφημερίδα «Ἑστία» Φλεβάρης ἐπιστολὴ τῆς κ. Μ. Μινώτου γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Πάργας καὶ τὸ Φώσκολο σ' ἀπάντησι ἄλλης τοῦ Κ. Καιροφύλα.

— Στην «Ἐπτάνησο» Ἀπρίλης μελετὴ με συνέχεια τοῦ ζωγράφου Δημ. Πελεκάση γιὰ τὰ Χριστιανικὰ μνημεῖα Ζακύνθου.

— Στὸ «Τηλέγραφο Πατρῶν» Ἰανουάριος σημείωμα γιὰ τὴν Ἐφτάνησο ὑπὸ τὴν ἐνετικὴ κατοχὴ. Ἐπίσης ἀνέκδοτα ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὴν πολεμικὴ δράσι τοῦ Ἰωάν. Παπαδιαμαντοπούλου.

— Στην «Τριγωνίδα» Μεσολογγίου, διάλεξις τοῦ Δημάδη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Χατζοπούλου.

— Στὸν «Κήρυκα» τῆς Νέας Ὑόρκης (Φλεβάρης) νεοελληνικὴ θεατρικὴ Ζωὴ τοῦ Ἀλκ. Θεόδωρου τοῦ Αὐρ. Θεοδωροπούλου «Πῶς πῆραμε τὴ δημοτικὴ ψήφου».

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΤΗΝ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΝΕΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

1920·1930

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗ)

Θὰ περιλαμβάνει :

Τοὺς κυριώτερους νέους ποιητὲς ποὺ φάνηκαν κ' ἔδρασαν μέσα στὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας μετὰ τὴν φωτογραφία τους καὶ μετὰ βιογραφικὰ καὶ βιβλιογραφικὰ σημειώματα.

Κ. Ἀλέπης, Λ. Ἀλεξίου Φ. Ἀνατολέας, Τ. Ἀνθίας, Μ. Βαῖανος, Φ. Βατίδης, Ο. Βατίδου, Α. Βεᾶκης, Α. Γαλανάκη, Γ. Γρηγόρης, Κ. Δαρρῆτος, Γ. Δελῆς Η. Δελφός, Γ. Δημᾶκος, Κ. Δρακόπουλος, Π. Δρουσιώτης, Κ. Ἐμμανουήλ, Π. Ἐράτης, Σ. Ζαρνιάς, Ι. Ζερβός, Μ. Ζώτος, Γ. Θεοχάρης, Ι. Θεοδωρίδης Διλὴ Ἰακωβίδης, Μ. Κανελλῆς, Γ. Κανελλόπουλος, Σ. Καμηλλέρης, Κ. Κουκῆς, Φ. Κατσιπῆς, Μ. Καλλοναῖος, Γ. Κασόλας, Κ. Καρυωτάκης, Σ. Καραϊσκάκης, Π. Κριναῖος, Κ. Κορινιώτης. Ἰ. Καφαμπέλης, Ι. Κοτζιούλας Μ. Κυριακίδης, Α. Λοῦκος, Ο. Λάσκος, Θ. Λαλαπάνας, Α. Μαγγανάρης, Α. Μαυρίδης, Σ. Μαυροειδῆς, Ι. Μοσχονᾶς, Ρ. Μπούμη, Β. Μεσολογγίτης, Δ. Μοᾶσου, Σ. Μπολέτης, Γ. Μαιτέζος, Δ. Οἰκονομίδης, Ι. Παναγιωτόπουλος, Σ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπανικολάου, Μ. Πετρίδης, Μ. Πολυδούρης, Ν. Προεστόπουλος, Π. Πρεβελάκης, Κ. Παπαδάκης, Α. Ραζέλος, Αἰμ. Ριάδης, Ι. Σίδερης, Μ. Στασινοπούλου, Θ. Σκουρλῆς, Ρ. Σεγκοπούλου, Γ. Σταμπολῆς, Μ. Σκουλούδης, Γ. Σταυρόπουλος, Γ. Τσουκαλᾶς, Ι. Χονδρογιάννης, Δ. Χρονόπουλος, Β. Χανιώτης, Π. Ψαλτήρας, Κ. Θρακιώτης, Α. Μεντζελίδης, Κ. Κουράκος, Θρ. Σταυράκης κ. λ. π.

Ὅλοι οἱ παραπάνω παρακαλοῦνται νὰ στείλουν στὰ γραφεῖα μας (ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4) ἀπὸ ἕνα ἀντίγραφο φωτογραφίας τους συνοδευμένο ἀπὸ 50 δρχ. γιὰ νὰ γίνουν τὰ κλισὲ ὅλα ὁμοιόμορφα σὲ μιὰ παραγγελία. Αὐτοὶ ποὺ δὲ θὰ στείλουν φωτογραφία θὰ μείνουν δίχως πορτραῖτο.

Η "ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ,, ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ
ΤΗΝ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΝΕΩΝ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ
1920 - 1930

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΑΛΑΤ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ)

Θὰ περιλαμβάνει :

Τοὺς κυριώτερους νέους διηγηματογράφους ποὺ φάνηκαν
κ' ἔδρασαν μέσα στὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας
μὲ τὸ σκίτσο τους καὶ μὲ βιογραφικὰ καὶ βιβλιογραφικὰ
σημειώματα.

Τεῦχος Ἀνθίας, Γεώργ. Βαλταδῶρος, Ἡλ. Βενέζης, Ἀλ. Βεῖνό-
γλου, Μ. Βισάντης, Γερ. Γρηγόρης, Βάσ. Δασκαλάκης, Ἑλλη Δασκα-
λάκη, Κ. Δαρρίγας, Σ. Δούκας, Γ. Ζάρκος, Α. Ζεβγᾶς, Η. Ζιώγας, Κόντογλου
Ν. Κατηφόρης, Μαρία Κλωνάρη, Γ. Λουκόπουλος, Ἀριστ. Μαδρίδης, Β. Με-
σολογγίτης, Μαριέτ. Μινώτου, Σ. Μυριβήλης, Μελῆς Νικολαΐδης, Ντόλης
Νίκας, Ναπολ. Παπαγιωργίου, Θαλῆς Προδρόμου, Σ. Ράφτης, Ν. Σαρά-
δας, Γ. Σκαρίμπας, Ἀγγ. Τερζάκης, Σ. Τσακίρης, Α. Τροπαϊάτης, Δανά-
λης, Λιλίκα Νάκου, Ι. Θεοδωρίδης. κ. ἄ.

Ὅλοι οἱ παραπάνω παρακαλοῦνται νὰ στείλουν στὰ
γραφεῖα μας (ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4) ἀπὸ ἕνα σκίτσο τους
συνοδευόμενο ἀπὸ 30 δρχ. γιὰ νὰ γίνουν τὰ κλισέ ὅλα ὁ-
μοιόμορφα σὲ μιὰ παραγγελία. Αὐτοὶ ποὺ δὲ θὰ στείλουν
θὰ μείνουν δίχως σκίτσο.

Η "ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ,, ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΜΕΤΕΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ